

[Arbejdsministeren]

I perioden fra 1982 har det vist sig, at netoudgifterne til efterlønsordningen er steget yderligere, især som følge af en ekstraordinært stor tilgang til ordningen. Desuden er der ved fastsættelsen af medlemsbidraget i 1982 alene skabt dækning til 1985 for de skønnede merudgifter ved forhøjelse af efterlønns 3. trin fra 60 pct. til 70 pct.

Det foreslås derfor, at medlems- og arbejdsgiverbidragene forhøjes med 0,25 til henholdsvis 7,25 gange dagpengenes størrelse og 11,50 gange højeste dagpenge pr. 1. oktober det foregående år.

Forslaget medfører, at nettoudgifterne til udbetaling af efterløn stort set vil blive finansieret af arbejdsgivere og medlemmer i 1986 og følgende år under forudsætning af et antal efterlønsmodtagere på 89.000.

Lovforslaget indeholder endvidere en bestemmelse, der bemyndiger direktøren for arbejdsløshedsforsikringen til at ændre en udbetalingsperiode for efterlønnen, når særlige forhold taler herfor. Der tænkes her navnlig på de problemer, der har været for efterlønsmodtagere med at få udbetalt efterlønnen for jul.

Lovforslaget indeholder endelig ændringer af loven som følge af en revision af den nordiske overenskomst om arbejdsløshedsforsikringsydelse.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg på regeringens vegne anbefale lovforslaget til tingets velvillige og hurtige behandling.

Riishøj (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om reform af gymnasiet.

(Beslutningsforslag nr. B 33).

I det sidste års tid har man kunnet være vidne til en intensiv debat om gymnasiet. Der er blevet fremsat flere forskellige modeller for et nyt gymnasium.

Dette beslutningsforslag tager udgangspunkt i de perspektivrige strukturforsøg, der over de sidste 10-15 år er blevet gennemført i gymnasieskolen. Der foreslås et fællesforløb med et projekt- og emneorienteret udgangspunkt for undervisningen. Den valgfrihed, der tidligere lå i gren- og linjedelingen, erstattes af en udstrakt selvforvaltning og elev-

medbestemmelse. Valgfriheden bringes ud i de enkelte klasser, og der indføres desuden helt nye valgfag, som tilgodeser elevernes særlige interesser, og som stimulerer samarbejde på tværs af traditionelle fagskel.

Efter forslagsstillernes opfattelse indfrier et sådant gymnasium langt bedre de krav, der stilles i et demokratisk samfund, understøttet af hastige samfundsmæssige forandringer.

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal herved på forslagsstillernes vegne tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om reel elevdemokrati i folkeskolen.

(Beslutningsforslag nr. B 34).

Forslaget er en genfremsættelse af det socialdemokratiske forslag nr. B 133, som blev fremsat for folketinget den 30. april 1985, men ikke nåede at blive færdigbehandlet i folketingsåret 1984-85 (se Folketingstidende 1984-85, forhandlingerne sp. 9404 og 10638 samt tillæg A sp. 4729).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 10:

Forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender [om, hvad ministeren agter at gøre for fortsat at sikre støtte til kulturformidlende aktiviteter i lokalsamfundene].

Af Ingerlise Koefoed (SF) og Lenger (VS).
(Forespørgslen anmeldt 1/10 85).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til indenrigsministeren:

»Agter regeringen at foretage indgreb over for de vedtagne budgetter i kommuner og amter for 1986?«

Af Henning Rasmussen (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 10/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 85).

Begrundelse

Henning Rasmussen (S):

Det er velbegrunderet, at socialdemokratiet i dag spørger regeringen, om den agter at gribe ind over for de vedtagne budgetter i kommuner og amtskommuner for 1986. Det skyldes først og fremmest, at indenrigsministeren på regeringens vegne meget klart har sagt, at det er helt afgørende, at kommunerne retter sig efter regeringens meget stramme krav til budgetlægningen; ellers vil regeringen fremsætte forslag om afbalancerende foranstaltninger – det er det udtryk, der bruges – og det ved vi jo godt hvad betyder: det betyder indgreb over for kommunernes økonomi.

Det er altså en klar trussel om endnu et indgreb i de kommunale budgetter og dermed i kommunalbestyrelser og amtsråds muligheder for at give befolkningen den service i form af bedre miljø, skoler, plejehjem, daginstitutioner, sygehuse og meget andet, som man ønsker lokalt.

Vi ved også, at det ikke er en tom trussel. Indenrigsministeren har for knap to år siden som den første indenrigsminister i dansk kommunestyres historie direkte grebet ind med økonomiske straffeforanstaltninger over for borgerne i 11 af landets amtskommuner, fordi de 11 amtsråd efter indenrigsministerens opfattelse havde sat amtsskatten en smule i vejret, hvor man fra regeringens side havde forlangt, at de strikte skulle fastholde skatteprocenterne. Gode, saglige argumenter mod ministerens beregninger nyttede ikke, og al tale om det lokale ansvar, det nære samfund og respekt for de lokale folkevalgtes ret til at handle, som de gjorde, blev helt lagt til side af den liberale minister. Det var et flertal i dette folketing, der gennemførte denne første straffeekspedition i vor historie mod nogle kommunalråds lovlige beslutninger.

Det radikale venstre var med i dette flertal, det har vi ikke glemt, og det har man heller ikke i den kommunale verden. Dertil kommer, at regeringen og det radikale ven-

stre godt kunne bruge mange flere kommunale penge for at gøre det lettere at få finansloven for 1986 til at hænge sammen. Der mangler jo hundredvis af millioner i besparelser og forøgede indtægter, for at sluttallet kan blive det underskud, som man har budgetteret med.

Regeringen og det radikale venstre har nu 5–6 gange på forskellig måde hentet milliardbeløb fra kommuner og amtskommuner. Det er let at hente dem, statens budget forbedres meget ved det, og hele besværet og langt det meste af kritikken bliver væltet over på de kommunale råd og på kommunernes medarbejdere.

Regeringspartierne lægger tilmed enhver form for medansvar fra sig. I må lære at prioritere, er det standard svar, man får.

Endelig er der den begrundelse for vor forespørgsel, at langt de fleste mennesker regner med, at regeringen vil gennemføre finanspolitiske indgreb, så snart kommunevalget er overstået, men folk må endelig ikke generes før den dato.

Det er svært nok i forvejen, specielt for de tre små partier i regeringen, og selv nationalbankdirektøren, der jo har pligt til at råbe vagt i gevær, hvis vor økonomi er på vej ud i uføre med f.eks. voldsomt stigende gæld til udlandet, bliver i næsten bogstavelig forstand skældt hæder og ære fra af fremtrædende medlemmer af regeringspartierne. Ti stille! Lad være med at blande dig i politik – siger man til ham. Man skulle næsten tro, han var en medicinaldirektør, der vovede at sige sandheden om AIDS og om, hvad den sygdom vil komme til at koste os i fremtiden. Men problemet med nationalbankdirektøren kan man da så løse ved at gøre Nationalbanken til en styrelse under finansministeren.

Regeringen har indtil nu ikke villet fortælle, om man vil respektere de kommunale råds beslutninger om budgetterne for 1986, eller om man vil gribe ind over for dem. Indenrigsministeren kan gøre vor diskussion i dag kort ved klart at sige: nej, vi griber naturligvis ikke ind. Vil ministeren sige det?

Besvarelse

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Firkloverregeringens politik har i de seneste år ført til meget betydelige økonomiske fordele for kommunerne. Sjældent har vi set

[Indenrigsministeren]

en periode, hvor det som siden 1983 har været muligt for kommunerne at holde uændret skat og samtidig lade kassebeholdningerne vokse fra 9 mia kr. til 17 mia kr.

Jeg synes derfor, det vil være en god indledning til mit svar at pege på de væsentligste af de forbedringer, som regeringens politik har medført.

For det første er det næsten lykkedes at nå målsætningen om et uændret aktivitetsniveau i den kommunale og dermed den samlede offentlige sektor, og det har givet plads til det ikke uvæsentlige, at der kunne skabes op mod 100.000 nye arbejdspladser i den private sektor. Samtidig har kommunerne kunnet forbedre servicen på nogle områder, især ældreområdet. B.l.a. er der igangsat meget byggeri af ældreboliger, og det har kunnet gøres uden at forringe serviceniveauet andre steder, fordi kommunerne opnår besparelser på grund af det faldende børnetal.

Aktiviteten i den private sektor er steget og arbejdsløsheden faldet. Det har givet øgede skatteindtægter til kommunerne, ikke alene fra personbeskatningen, men også fra kommunernes andel af de stærkt stigende selskabsskatter.

Samtidig har det skabt forbedringer på udgiftssiden. Antallet af familier, der modtager kontanthjælp, er faldet med over 30.000 – et ikke ringe tal. Tilsammen har denne udvikling betydet, at kommunerne har kunnet holde skatterne i ro. Den vækst i skattetryk, der tidligere så ud til at være næsten uafvendelig, er hørt op.

Og ikke nok med det. Kommunernes indtægter har i de seneste år oversteget udgifterne. Der er som noget nyt opstået et overskud i den kommunale sektor: 3,5 mia kr. i 1983 og over 6 mia kr. i 1984 er overskuddet. De kommunale kasser er som følge heraf blevet forøget med ikke mindre end 8½ mia kr. i løbet af 1983 og 1984. Det svarer til en stigning på 70–80 pct., og det har betydet, at kassebeholdningerne nu er kommet op på et beløb af størrelsesordenen 17 mia kr.

Hertil kommer, at kommunerne på en række felter har fået større frihed til selv at disponere. Der bliver større frihed i personalepolitikken, og vi giver flere muligheder for frihed for kommunerne til selv at indrette sig og lægge politikken. Og det er en udvikling, der i de kommende år vil fortsætte, idet det

er regeringens opfattelse, at tingene skal løses så tæt på borgerne som muligt.

Det er også tankegangen bag frikommuneprojektet, som vi har taget initiativ til for at skabe mulighed for at afprøve helt nye ideer til et styrket kommunalt selvstyre.

Men også på en hel række andre felter er der sket en opblødning af stive regler og normer, så kommunerne i højere grad er i stand til at tilrettelægge deres politik selv. Pressen, oppositionen i folketinget og undertiden kommunerne selv fremstiller ofte regeringens kommunalpolitik, som om den kun bestod af nedskæring på nedskæring, men ingen af tallene tyder på, at der sker nedskæringer – tværtimod.

Da regeringen trådte til, var forholdene i den kommunale sektor præget af usikkerhed, konjunkturernes indvirkning på økonomien og en deraf følgende uro om budgetlægningen. Priser og lønninger steg med over 12 pct. dengang, og det var betydeligt mere, end kommunerne og staten selv havde kalkuleret med. Det gav usikkerhed overalt i budgetlægningen, og det gav vanskeligheder med at holde skatten i ro.

Nu er det anderledes, nu er pris- og lønstigningerne bremset. Arbejdsløsheden var ved regeringens tiltræden voksende. Det betød, at udskrivningsgrundlaget havde svært ved at følge med priserne, og at udgifterne til kontanthjælp steg og steg. Nu vokser aktiviteten, og dermed vokser også udskrivningsgrundlaget. Samtidig mindskes udgifterne til kontanthjælp.

Regeringen har herudover indført et kommunalt budgetværn, der betyder, at kommunerne kompenseres ikke alene i forbindelse med udlægning af opgaver, men også for merudgifter som følge af nye love og cirkulærer, en situation, som kommunerne ikke kendte under den tidligere regering. F.eks. fik kommunerne kompensation for merudgifterne til arbejdsmarkedets uddannelsesfond og for udgifterne til den forlængede barselordning, og alle andre udgifter af denne art kompenseres også automatisk.

Med konjunkturreguleringen af den kommunale økonomi sker der nu en neutralisering af den konjunkturmæssige påvirkning af kommunernes og amtskommunernes økonomiske forhold, og det vil sige, at den kommunale sektor afskærmes fra de økonomiske virkninger af skiftende konjukturer – ikke

[Indenrigsministeren]

helt, som den kraftige vækst i de kommunale kassebeholdninger viser, men i et vist omfang.

Den kommunale skat er nu et udtryk for det vigtige, at borgerne kan se, hvad de får af kommunen, og ikke et udtryk for inflationen og lønudviklingen i samfundet. Det betyder, at der i dag er bedre overensstemmelse mellem den skat, kommunerne udskriver, og den service, de tilbyder, end der var førhen, og det er et godt princip.

Den økonomiske planlægning i kommunerne har derfor heller aldrig haft bedre vilkår, end den har i dag. Der er hermed skabt grundlag for en større stabilitet i kommunernes økonomi. Samtidig er forskellen mellem kommunerne blevet mindre, fordi beskæringerne har været fordelt sådan, at de bredeste skuldre har båret de største byrder.

Kommunernes aktive medvirken er og vil være en vigtig forudsætning for, at regeringens økonomiske politik er lykkedes og kan lykkes, og for kommunerne selv har virkningerne af denne politik – som det skulle være fremgået – da også været meget positive. Sagen er jo den, at ingen regering kunne have ladet de kommunale udgifter løbe løbsk, og at den kommunale økonomi i dag hviler på et mere solidt fundament end i mange år. Udsigterne for den kommunale økonomi i 1986 må vurderes på denne baggrund.

Lad mig om det spørgsmål indledningsvis sige, at det specificerede budgetmateriale som sædvanlig først skal indsendes pr. 1. november. Vi vil derfor først senere have et fuldt overblik over indholdet og konsekvenserne af de kommunale 1986-budgetter.

Kommuner og amtskommuner har imidlertid indsendt hovedoplysninger fra budgettet til indenrigsministeriet, og på grundlag heraf kan det allerede nu konstateres, at beskatningsniveauet for den samlede kommunale sektor er fastholdt uændret i forhold til 1985. Den ene del af regeringens henstilling, nemlig den, der sagde, at kommunerne bør undgå likviditetsfinansierede skattelettelser, er altså klart overholdt, men de budgetterede samlede kommunale nettodrfts- og anlægsudgifter for 1986 målt i faste priser ligger 4,3 mia kr. eller 4 pct. over niveauet i regnskabet for 1984. Selv om man lægger de kommunale skøn over priser og lønninger til grund, er der en vækst på 3,4 mia kr. eller godt 3 pct. Samtidig er der budgetteret med et samlet

likviditetsforbrug inklusive forbrug af den likviditetsbinding, som frigives nu, på ca. 4 mia kr.

Vi har i de senere år set, at udgiftsniveauet i de samlede kommunale regnskaber har ligget betydeligt under budgetterne, men selv med dette in mente forekommer udgiftsstigningen i 1986-budgetterne dog stor. Hvis disse budgetter helt eller blot nogenlunde realiseres, vil der være tale om en væsentlig udgiftspolitisk svækkelse, og det værste er, at kommunerne ikke finansierer det planlagte merforbrug ved skatteudskrivning, men ved at bruge de likvide beholdninger.

En likviditetsfinansieret udgiftsførelse som den i de kommunale 1986-budgetter vil medføre, at den offentlige sektor igen begynder at konkurrere med erhvervslivet om samfundets ressourcer, sådan at væksten i den private beskæftigelse og aktivitet igen vil bremses. Det er ikke den vej, vi skal. Vi skal tværtimod fortsat stimulere den positive udvikling til gavn for en bedre beskæftigelse og en bedre samfundsøkonomi.

Regeringens henstillinger vedrørende den kommunale økonomi i 1986 er som nævnt et vigtigt led i den økonomiske politik, men de er ikke et mål i sig selv. Jeg synes derfor ikke, det har nogen mening at tale om sanktioner for overtrædelse af henstillinger, som om kommunerne stod til straf, fordi de havde overtrådt et eller andet forbud; det er jo slet ikke det, sagen drejer sig om.

De retningslinjer for den kommunale økonomi for 1986, som regeringen med de kommunale organisationers tilslutning har udstukket, har således ikke rettet sig mod den enkelte kommune eller amtskommune, men derimod mod kommunerne, henholdsvis amtskommunerne, under ét. Denne udformning af budgetsamarbejdet mellem staten og kommunerne svarer nøje til de foregående års og har netop til formål at sikre, at der inden for de rammer, som samfundsøkonomien sætter, er mulighed for den variation kommunerne og amtskommunerne imellem, der er kernen i det kommunale selvstyre.

Det, det drejer sig om, er, at vi har et fælles ansvar for at få genetableret ordentlige økonomiske tilstande i dette land, for at sikre, at de offentlige udgifter holdes i ro, at inflationen fortsat holdes i ave, og at arbejdsløsheden nedbringes permanent. Det, regeringen derfor lægger stor vægt på, er at

[Indenrigsministeren]

vurdere konsekvenserne for samfundsøkonomien af de kommunale 1986-budgetter, og i denne vurdering er det afgørende vigtigt, at den kommunale økonomi ikke kan anskues isoleret, men derimod må ses i meget nøje sammenhæng med den offentlige udgiftspolitik og de samfundsøkonomiske udsigter for 1986.

Hvad der vil blive resultatet af denne sammenfattende vurdering, og om den må give anledning til overvejelser om afbalancerende foranstaltninger, kan jeg af gode grunde ikke sige noget om i dag. Det vil være et klart udgangspunkt for denne vurdering, at regeringens økonomiske mål om at holde uændrede offentlige udgifter nås, sådan at vi ikke taber den økonomiske genopretning på gulvet. Det er ingen af os tjent med, heller ikke kommunerne – og slet ikke borgerne.

Forhandling

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne indlede med at sige, at vi altså heller ikke i dag fik noget svar overhovedet. Vi fik at vide, at det ville regeringen have tid til at tænke over, og så måtte man se. Og så kender vi takten, så ved vi, hvad der sker. Der er i min sjæl ikke et øjeblik tvivl om, at det så ender med en eller anden form for indgreb, ikke over for de enkelte kommuner forstår jeg, men over for dem alle sammen, hvad enten de har rettet sig efter henstillingen, eller de ikke har gjort det, hvad enten de har været gode, eller de har været dårlige. Det er det, ministeren har varslet i dag.

Må jeg dernæst sige, at det hele startede jo med, at indenrigsministeren skrev til samtlige kommuner og amtskommuner, at man lagde afgørende vægt på, at de under ét holdt uændret aktivitetsniveau i forhold til regnskabet for 1984, og at de som samlet gruppe ikke nedsatte skatterne ved at forbruge af deres likviditet.

Jeg er glad for, ministeren så klart siger, at der ikke er sket nogen forøgelse eller nogen nedsættelse af skattetrykket, og at den del af henstillingen derfor er fulgt. Diskussionen står derfor om, hvorvidt man kan sige, at det kommunale aktivitetsniveau er uændret eller det er steget. Mit svar er, at det er i alt fald ikke steget, hvis det beregnes på et reelt og rimeligt grundlag.

Ministerens måde at beregne udviklingen i det kommunale aktivitetsniveau på er imidlertid ikke rimelig og reel over for vores kommuner og amtskommuner, og jeg vil gerne forklare hvorfor.

Jeg vil som grundlag bruge de tal, som Kommunernes Landsforening har indsamlet i midten af oktober måned. På samme beregningsgrundlag svarer de til de tal, indenrigsministeren har refereret til i dag. Dem fik kommunaludvalget i går formiddags, og jeg har derfor ikke haft mulighed for at indarbejde dem i mit indlæg. Af de tal fremgår det, at hvis man bruger ministerens måde at beregne aktivitetsudviklingen på, så stiger de 275 primærkommuners aktivitet med 6½ pct. eller 3,6 mia kr. Men den stigning er ikke reel. Hovedårsagen til den er, at ministeren bruger regnskabet for 1984 som udgangspunkt og forlanger, at budgettet for 1986 ikke må være større i faste priser, selv om det er helt givet, at udgifterne på regnskabet til sin tid for 1986 vil være mindst 2 mia kr. mindre end det budgetterede. Det viser al erfaring. Den reelle stigning, der er i udsigt, er derfor af den grund mindst 2 mia kr. mindre, end ministerens beregningsmetode viser.

Kommunernes Landsforening har kritiseret ministerens beregning netop på dette punkt, og den har ret. Mindst 2 mia kr. af den påståede stigning er ikke reel, den kommer ikke. Der er altså knap 1,6 mia kr. tilbage, og derfra skal trækkes i alt fald 300 mill. kr. af en anden årsag. Ministeren har sagt til kommunerne: regn med 2 pct.s prisstigning. Det tror kommunerne ikke på, de regner med, at priserne kommer til at stige i alt fald 2½ pct., og har derfor sat 300 mill. kr. mere af, end man ville have gjort, hvis man troede på de 2 pct. Men det er jo ikke udtryk for, at kommunerne af den grund vil få et højere aktivitetsniveau; de regner bare med mere realistiske prisstigninger, end ministeren gør. Der er altså i realiteten mindre end 1,3 mia kr. tilbage i såkaldt aktivitetsstigning i faste priser.

Når man så ser på, hvorfra den stigning kommer, viser det sig, at en meget stor del af den skyldes en kraftig forøgelse af investeringerne i nye veje, i kloakanlæg og i vand og varme; fordi der er brug for nye byggegrunde til boliger og erhverv – heldigvis. Det er ikke rimeligt at forlange, at disse meget nødvendige investeringer kun kan tillades,

[Henning Rasmussen]

hvis kommunerne skærer andre udgifter væk til gengæld. Det er trods alt kommunale udlæg. Det ville også være helt urimeligt, hvis det blev brugt som begrundelse for, at staten endnu en gang skærer ned i bloktilskuddene.

Tilbage er reelt set en meget lille stigning i primærkommunernes aktiviteter, hvis man vil være meget nøjeregnende i sine beregninger. Til gengæld er Københavns kommunes aktivitetsniveau faldet meget, med 5-6 pct. Man har været nødt til at gennemføre betydelige nedskæringer i Københavns kommuner.

Amtsrådenes aktivitetsstigninger er mindre end primærkommunernes. Det skyldes bl.a., at det ikke er amtskommunerne, der investerer i byggemodning, det gør alene primærkommunerne. Hvis amtsrådenes egen måde at beregne stigningen på, dvs. budget 1984 som udgangspunkt sat i forhold til budget 1986, er der stort set ikke nogen aktivitetsstigning på det amtskommunale område. Den stigning, der ser ud til at være, er altså heller ikke reel, men skabt af den måde, indenrigsministeren bruger at begrunde og stille sine krav på.

Så er det i øvrigt interessant at se, hvor stigningerne i aktivitetsniveauet ligger efter ministerens måde at regne aktivitetsniveauudviklingen ud på. Jeg vil gerne nævne et par eksempler.

Ringkøbing amts 18 primærkommuner har den næsthøjeste stigningstakt i landet, knap 10 pct., i aktivitetsniveauet, stadig efter indenrigsministerens måde at regne på. I realiteten er stigningen mindre end det halve, men der er en stigning, og den er altså tilmed i de 18 kommuner den højeste i landet fra 1985 til 1986. Der er én kommune i Ringkøbing amt med socialdemokratisk borgmester. De 17 har borgerligt flertal, og langt de fleste borgmestre er venstremænd. Der er ikke én af dem, der ikke har været i presse og radio for at fortælle, at de kun anvender de nødvendige penge, og at det især er byggemodningen og andre uundgåelige stigninger, der sætter dem i den situation, de er i. De synes bestemt ikke, at de har forbrudt sig mod nogen eller noget; man kan derimod tit høre dem sige, at de ikke forstår ministerens måde at regne på eller de krav, der stilles.

Tilsvarende er det i Ribe amts område. 14 kommuner, én socialdemokratisk, 13 med borgerligt flertal, venstrefolk de fleste – end-

nu da – landets tredjehøjeste stigningstakt efter ministerens beregning, men også mere reelt beregnet en stigning. En lille detalje: den kommune, som en af det konservative folkepartis kommunalpolitiske ordførere, fru Lis Aaltonen, er borgmester i, har en meget høj stigningstakt, godt 14 pct.; knap så meget efter en mere reel regnebog, men alligevel.

Det er egentlig ikke så mærkeligt, at pressen har skrevet om venstrekommunernes oprør mod regeringen. KLs formand, Evan Jensen, hører også til oprørerne, lidt forsigtigt ganske vist, men til gengæld er hans tale til regeringen i hans egenskab af formand for Kommunernes Landsforening meget tydelig, også på dette punkt.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at en stærkt medvirkende årsag til, at vi går imod, er, at vi frygter, der vil komme nye bloktilskudsbeskæringer med de virkninger, de først og fremmest har haft, at det især er gået ud over de svage stillede kommuner. Det skal jeg ikke lægge skjul på. Vi har set massevis af eksempler på den kolossale skævdeling og den forøgede ulighed, det har givet. Men det er også vigtigt for os at få sagt, at det, der især får os til at stille spørgsmålet til ministeren, er, at vi synes, folketingsret skal respektere det arbejde, kommunernes folk gør. Vi skal sige til dem: vi har tillid til, at I gør tingene bedst muligt for de mennesker, der bor i jeres kommune eller amtskommune. Vi tror også, at I forstår landets økonomiske problemer, og at I i alt, hvad I foretager jer, tager hensyn til samfundsøkonomi, til betalingsbalance, til beskæftigelse og til alle de andre problemer, vi skal have løst. Vi vil ikke tvinge og true, vi ønsker jeres frivillige medvirken, og vi ved, at vi kan regne med den. I skal have den frihed, I bør have til at løse problemerne for menneskene i jeres område bedst muligt. Det er vort kommunestyres vigtigste formål.

Det er bl.a. på den baggrund, jeg gerne vil fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget er af den opfattelse, at de kommunale og amtskommunale budgetter for 1986 er samfundsøkonomisk forsvarlige. Da folketingsret i øvrigt respekterer kommunernes ret og pligt til at lægge budgetter under ansvar over for den lokale befolkning,

[Henning Rasmussen]

agter folketinget ikke at gribe ind over for de kommunale budgetter for 1986.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i debatten.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg finder det helt urimeligt, at Danmarks største parti vil benytte en forespørgsel af denne art til at prøve på at lave et reklamennummer her op til kommunalvalget.

Hr. Henning Rasmussen sagde til indenrigsministeren, at vi ikke fik noget klart svar. Jo, det gjorde vi. Meget præcist blev der sagt fra indenrigsministerens side, at de 7-8 mia kr., likviditeten er forøget med i kommunerne, er utilfredsstillende, og det betyder på godt dansk selvfølgelig, at regeringen har pligt til at inddrage mindst 4 mia kr., hvis de skal have nogenlunde chance for at få balance på deres budgetter.

Det er ikke af ny dato. I 1980 gjorde socialdemokratiet præcis det samme over for kommunerne. Man snakkede og ævlkede og bævlkede ganske vist om en hel masse. Og så taler man om samtalefornuft eller ikke samtalefornuft! Men realiteten var, at man tog det halve af 3,6 mia kr. for at forbedre statens budgetter lidt, og dengang var der tale om stigninger i de offentlige udgifter af dimensioner, som man dårligt kan forestille sig. Selv denne regerings politik, som man påstår er en sparepolitik, betyder desværre stigning i de offentlige udgifter.

Det er et reklamennummer at tale om budgetter for 1986, som først er trykt i sidste uge, som ingen kender konsekvenserne af, og som vi har hørt først kommer til fornuftig beregning engang i november. Det er for dårligt af Danmarks største parti at føre en sådan kampagne.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Maisted, at ingen socialdemokratisk regering har nogen sinde foretaget et indgreb over for kommunerne af

den art, der her er tale om. Ingen socialdemokratisk regering har foretaget indgreb i nogen retning, uden at det er drøftet på forhånd, og uden at det i princippet er accepteret. Det burde hr. Maisted vide.

Det var interessant, at hr. Maisted sagde, at efter hans opfattelse skal der hentes mindst 7-8 mia kr. Det kunne være interessant at vide, om det er det, der er regeringens hensigt. Nu ved jeg godt, at hr. Maisted ikke er regeringen, og det kan vi nok være glade for – trods alt.

Jeg vil sige til sidst til hr. Maisted, at jeg simpelt hen ikke kan forstå, at der er noget som helst urimeligt i at sikre, at folk inden kommunalvalget ved, hvad det er regeringens hensigt at gøre på det kommunale område med hensyn til økonomien. Er det ikke nærmest en pligt for regeringen at fortælle, hvad den vil, så folk ved, hvad regeringen og regeringspartierne og det radikale venstre står for? Hr. Maistedes ståsted fik vi at vide i dag. De andres har vi ikke fået at vide. Det er derfor, vi frygter.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg tror, at hr. Henning Rasmussen er den eneste, der ikke har opfattet, hvad indenrigsministeren sagde: det er utilfredsstillende, at kommunerne får en likviditet på 4 mia kr., og at de overskrider anlægsbudgetter med 3,4 mia kr. Så der er vist ikke så meget at tage fejl af, hvad det drejer sig om.

Det, der er realiteten, er, at det ikke er nogen ny opfindelse med et såkaldt indgreb over for kommunerne. Jeg fremhævede – det kan man læse i Økonomisk-politisk Kalender fra Danmarks Statistik, der er så venlig at fortælle, hvad der er sket her i landet i adskillige år, dér står det meget præcist – at halvdelen af en besparelse på 3,6 mia kr. havde regeringen regnet med. Altså om man regner med eller man pålægger, eller hvad pokker man kalder det, er fuldstændig ligegyldigt, når realiteterne er de samme, at man budgetterer med noget sådant. Det vil sige, at hvis kommunerne ikke kunne eller ikke ville følge regeringens henstillinger og samtaler, og hvad det alt sammen hedder, så havde man været tvunget til at gennemføre det. Så enkelt er det.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg må indrømme, at da hr. Maisted i sit første indlæg gjorde den bemærkning om de 3,6 mia kr., hvoraf regeringen i 1980 hos kommunerne havde taget halvdelen, de 1,8 mia kr., blev jeg lidt forvirret, for jeg havde overhovedet ingen erindring om det, og jeg skulle ned og finde ud af, om det var rigtigt.

Nu siger hr. Maisted selv, at det ikke passer, hvad han sagde. Regeringen havde regnet med og håbede på og fik i øvrigt også det resultat ud af det, at der blev en mindre udgift på det offentlige område på 3,6 mia kr., hvoraf kommunerne ville levere de 1,8 mia kr. i form af en mindre udgiftsstigning. Det er det, der er sandheden, og det har ikke en pind at gøre med, at den daværende regering hentede penge i kommunekasserne. Man henstillede, man drøftede det med dem, og man fik det resultat ud af det, at der kom en rimelig opbremsning i stigningen i de offentlige udgifter allerede dengang både i stat og i kommuner.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Ja men det er fuldstændig forkert, hr. Henning Rasmussen. Der blev ikke tale om en begrænsning. Jeg vil gerne citere, præcis hvad der står i Økonomisk-politisk Kalender:

»Regeringen henstiller til samtlige kommunalbestyrelser og amtsråd, at den reelle stigning i de kommunale udgifter under ét begrænses til 2 pct. i 1981. Til støtte for denne begrænsning af væksten anviser regeringen spareinitiativer svarende til halvdelen af sparebehovet på 3,6 mia kr. Regeringen henstiller desuden, at forbrug af likvide midler samt træk på kassekreditter og byggelån begrænses.«

Altså præcis det samme, som der sker i dag. Aftalen skønnedes i 1981 at nedbringe de offentlige udgifter med ca. 8 mia kr., heraf 4,5 mia kr. på statsbudgettet. Skatte- og afgiftsforhøjelser forventedes på årsbasis ved uændret forbrug at medføre et merprovenu på ca. 5 mia kr.

Det vil altså sige, at der ikke er tale om besparelser. Der er tale om, at man begrænser stigningerne hele vejen igennem, men

man slutter af med at sige, at aftalen vil give det og det resultat. For min skyld kan man kalde det, hvad man vil – man har ført samtaler, og man har snakket frem og tilbage og rundt om hjørnerne, og hvad man ellers gjorde – men det er klart, at det er det samme som et diktat.

Karen Højte Jensen (KF):

Siden firkløverregeringens tiltræden i september 1982 har det været klart, at de tre såkaldte balanceproblemer i dansk økonomi kun kunne løses gennem en omlægning af den økonomiske politik.

Regeringens genopretningspolitik tager sigte på at skabe ligevægt på betalingsbalancen i 1988, at fjerne underskuddet på statsfinanserne i 1990 og at få nedbragt arbejdsløsheden så hurtigt som muligt.

Midlerne til at nå dette mål er bl.a. en stram indkomstpolitik og uændret udgiftsniveau i den offentlige sektor. Siden 1982 har både staten og kommunerne opnået væsentlige konjunkturbetingede forbedringer på deres budgetter. Det skyldes, at flere er kommet i arbejde, ca. 100.000, og dermed er beskatningsgrundlaget blevet større. Hertil kommer på udgiftssiden en række konjunkturgevinster i form af et fald i udgifterne til arbejdsløshedsdagpenge og til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Den stramme indkomstpolitik har skabt grundlag for økonomisk vækst i Danmark; der er igen gang i hjulene i dansk erhvervsliv og dermed også i beskæftigelsen.

For så vidt angår den offentlige sektor må staten og kommunerne gøre en fælles indsats for at forhindre, at de nævnte konjunkturbetingede budgetforbedringer omsættes i øgede offentlige udgifter eller i forøget privatforbrug gennem nedsættelse af udskrivningsprocenten, når nedsættelsen ikke er begrundet i tilsvarende besparelser inden for den enkelte kommune.

Den økonomiske genopretningspolitik, der er en forudsætning for fortsat social velstand, kan kun lykkes, hvis alle i samfundet udviser forbrugstilbageholdenhed. Kommunerne har en central placering i samfundsøkonomien. De administrerer ikke mindre end $\frac{2}{3}$ af de økonomiske midler i den offentlige sektor, ligesom kommunerne beskæftiger mere end $\frac{2}{3}$ af alle offentligt ansatte. Da

[Karen Højte Jensen]

kommunerne således spiller en vigtig rolle i samfundsøkonomien, er det både rimeligt og nødvendigt, at de ved tilrettelæggelsen af deres økonomiske politik yder deres bidrag til den økonomiske genopretning.

Den økonomiske vækst betyder, at kommunernes økonomi er blevet ganske væsentligt forbedret. Det er indlysende, at det er enhver regerings ansvar, at den kommunale økonomi tilpasses de samfundsøkonomiske rammer. Skattetryk og offentligt forbrug kan naturligvis ikke udvikle sig uafhængigt af alt andet, blot fordi kommunerne har det formelle ansvar.

Kommunerne er, som det er sket hvert år siden kommunalreformen i 1970, blevet anbefalet at holde sig nogle generelle mål for øje. Dette sker for at skabe den nødvendige sammenhæng i den offentlige udgiftspolitik og dermed i den økonomiske politik.

Lad mig kaste et blik tilbage på 1982, da socialdemokratiets ordfører her i dag, hr. Henning Rasmussen, var indenrigsminister. På det tidspunkt, i 1982, var der i de kommunale budgetter et underskud på 2,3 mia kr. Samtidig havde de et likviditetsforbrug på 1 mia kr. Tror nogen kommunalpolitiker eller andre på, at dette kunne være fortsat de følgende år? På baggrund af disse dystre tal i kommunerne ønskede man også fra den socialdemokratiske regerings side at nedsætte de generelle tilskud for 1983 med 2 mia kr. og for 1984 med 4 mia kr. Den skal egentlig ikke kritiseres for, at den på det tidspunkt var opmærksom på, at der måtte gøres noget.

Den konjunkturmæssige påvirkning af kommunernes økonomi i firkløverregeringens tid og kommunernes egne betydelige bestræbelser for at fastholde et uændret aktivitetsniveau fra år til år ved uændret skat har medvirket til, at de kommunale indtægter siden 1983 har oversteget udgifterne. For den samlede kommunale sektor er der et regnskabsmæssigt overskud for 1983 på 3,6 mia kr. og for 1984 på 6,2 mia kr. og i samme periode en afledt forøgelse af sektorens likvide beholdning på i alt 8,5 mia kr. De likvide midler er hermed omtrent blevet fordoblet, til over 19 mia kr. ved udgangen af 1984. For en ordens skyld skal det nævnes, at det konjunkturskabte overskud i kommunerne i denne periode ikke er inddraget.

Statens bloktilskud til kommunerne for 1985 og 1986 reduceres svarende til kommu-

ernes gevinster ved, at indtægtsgrundlaget er vokset hurtigere end udgifterne. Bloktilskuddet er blevet fastlagt på en sådan måde, at kommunerne ved uændret udskrivningsprocent kan holde uændret aktivitetsniveau. Lad mig tilføje, at det såkaldte totalbalanceprincip, der er aftalt mellem regeringen og kommunerne, betyder, at kommunerne får økonomisk kompensation for merudgifter i forbindelse med udlægning af opgaver, og når der pålægges merudgifter i forbindelse med nye love og cirkulærer.

Aktiviteten i den private sektor vokser, og udskrivningsgrundlaget forøges. Dette faktum er naturligvis baggrunden for, at kommunerne inden for det uændrede aktivitetsniveau på en række områder har kunnet forbedre deres service for borgerne. Det gælder først og fremmest på ældreområdet, men også på folkeskoleområdet.

Hvad angår budgetåret 1985, tyder alt på, at den positive tendens i årene forud fastholdes.

Med hensyn til budget 1986 har regeringen i lighed med tidligere henstillet til kommunerne, at aktivitetsniveau og skattetryk holdes uændret. I overensstemmelse med denne henstilling reduceres bloktilskuddene for 1986. Dette er helt i overensstemmelse med regeringens overordnede økonomiske politik, som der ikke må røkkes ved. Det er afgørende, at det positive spor fastholdes, målsætningen er uændret.

Det kommunale skattetryk i 1986 er uændret i forhold til 1985. Alligevel er der i forhold til 1985 tale om en vækst i provenuet på 7,5 pct., hvilket afspejler kommunernes forventninger til en fortsat god vækst i den private sektor og dermed i beskatningsgrundlaget. Kommunerne og amtskommunerne regner med en reduktion i kassebeholdningerne på i alt 2,3 mia kr. Hertil kommer en likviditetsforbedring på 2 mia kr. som følge af tilbagebetaling af likviditetsbindingen, alt i alt et samlet likviditetsforbrug på 4,3 mia kr. De kommunale budgetter for 1986 må indgå i regeringens samlede overvejelser om den økonomiske politik for 1986.

Nogle vil hævde, at det er blevet næsten umuligt at være kommunalpolitiker i firkløverregeringens tid. Det må jeg helt tilbagevise. Er det blevet sværere at lægge budget, nu da pris- og lønstigningerne ikke er 12 pct. som i 1982, men under 4 pct. i 1985 og fal-

[Karen Højte Jensen]

dende i 1986? Er det sværere at lægge budget, når arbejdsløsheden er faldende, fra 283.000 i 1983 til 235.000 i 1986? Er det sværere, når antallet af kontanthjælpsmodtagere er faldet? Er det sværere, når der oprettes arbejdspladser og ikke nedlægges arbejdspladser i det private erhvervsliv? Er det sværere, når beskatningsgrundlaget forøges? Er det sværere, når likviditeten forøges? Er det sværere at være kommunalpolitiker med en optimistisk statsminister end med en hr. Knud Heinesen, der talte om »den økonomiske afgrund«? Er det sværere at være kommunalpolitiker under en regering, der fornkler og decentraliserer?

Det er ikke sværere. Alt andet lige er det naturligvis lettere at være kommunalpolitiker i en vækstperiode end i en nedgangsperiode.

Svend Erik Hovmand (V):

Der tales så meget om politikerlede i disse år. Jeg ved såmænd ikke, hvor meget der er om den snak, men jeg er overbevist om, at den debat, der går under devisen: regeringen tager kommunernes penge, er der faktisk temmelig mange mennesker der ryster på hovedet af. De forstår ikke rigtig politikerne. Jeg tror, den almindelige borger godt kan se det logiske i, at amterne og kommunerne også må være med, når det offentlige skal holde igen for at få gang i erhvervslivet. Amterne og kommunerne tegner sig jo for 60 pct. af de offentlige budgetter.

Den almindelige borger kan såmænd også godt forstå, at amternes og kommunernes egne organisationer ikke er så glade for, at de skal bidrage. Det er ikke så mærkeligt. Organisationernes opgave er jo først og fremmest at varetage medlemmernes interesser.

Derimod tror jeg, at den almindelige borger har svært ved at forstå, hvordan det kan være, at såkaldt ansvarlige partier bebrejder regeringen dens politik over for amter og kommuner, nu da det virkelig for alvor er lykkedes at vende udviklingen i positiv retning.

Vi oplever et fald i ledigheden, der er enestående i forhold til det meste af Europa. Mens de fleste andre lande har stigende arbejdsløshed, falder tallet i Danmark. Sæson-korrigeret er vi nu nede på 235.000 arbejdsløse, men tager vi det aktuelle tal fra den

seneste opgørelse, er det 249.000. Det er næsten 32.000 færre end på samme tidspunkt for bare et år siden. Det betyder, at der i mange kommuner er mellem 10 og 15 pct. færre arbejdsløse nu, end der var sidste år.

Samtidig med denne bemærkelsesværdige nedgang i antallet af arbejdsløse – det er en nedgang, som vil fortsætte, hvis vi fastholder den fælles indsats – er det lykkedes at opsuge den ekstra tilgang til arbejdsmarkedet, der har været. Mens vi i de sidste tre år med hr. Anker Jørgensens regering oplevede et fald i antallet af beskæftigede i den private sektor på 80.000, har vi i de første tre år med firkloverregeringen oplevet en fremgang af tilsvarende størrelse. Totalt set er der skabt næsten 100.000 nye arbejdspladser i de første tre år med firkloverregeringen. Det er især de unge, der har haft glæde af denne positive vending. Der er også mange andre svage grupper, der kan glæde sig over den indsats, som staten, amterne, kommunerne og arbejdsmarkedets parter har været fælles om. Jeg vil godt nævne nogle eksempler på det.

Antallet af kontanthjælpsmodtagere er faldet med godt 30.000. Reallønsudviklingen har været positiv, først og fremmest til glæde for pensionister og lavtlønnede. Inflationen nærmer sig nu europæisk bundrekord. Renten er halveret. Netop i disse dage for tre år siden havde vi en rente helt oppe på 22 pct. Det var dengang, konkurser, tvangsauktioner og virksomhedslukninger hørte til dagens uorden. I dag er det modsat: nu skyder der nye arbejdspladser op i de fleste kommuner. Næsten 100.000 nye job på tre år svarer til 100 nye arbejdspladser om dagen. Det er faktisk temmelig godt.

Den almindelige borger kan glæde sig over, at der blev holdt igen, også selv om det var svært for politikerne på rådhuset. Nu kan han mærke og se resultaterne. De fleste føler sig i dag langt mere trygge i deres job, end de gjorde for tre år siden. De fleste har opdaget, at selv om lønnen ikke stiger så meget som tidligere, så bevarer pengene deres købekraft meget bedre end før. For tre år siden var inflationen 10-12 pct. om året. Nu er den nede på 4 pct. Næste år vil prisstigningerne komme ned på mellem 1 og 1,5 pct. Se, det er resultater, der tæller!

Selv om kommuner og amter har måttet holde igen, har der ikke været tale om, at den samlede service i kommunerne er blevet

[Svend Erik Hovmand]

mindre. Der er sket nogle omprioriteringer, ja vel. Vi har fået færre børn og flere ældre, men totalt set er den kommunale service under ét ikke forringet, snarere tværtimod. Amternes og kommunernes bidrag til genopretningen er altså gennemført, uden at borgerne har betalt regningen i form af ringere service.

Jeg tror, de fleste på denne baggrund har svært ved at deltage i forargelsen over, at amterne og kommunerne har måttet yde deres del af den fælles indsats, og jeg tror specielt, man har svært ved at forstå bebrejdelserne fra socialdemokratiets side. Socialdemokratiske regeringer har gennem tiderne foretaget adskillige indgreb over for amter og kommuner – ganske vist uden større virkning – og så sent som få dage før man gav op for tre år siden, bebudede man et nyt indgreb i kommunernes bloktilskud af størrelsesordenen 6 mia kr. de følgende to år.

Socialdemokratiet spørger nu, om regeringen agter at foretage indgreb over for amter og kommuner i det kommende budgetår. Regeringens svar er meget realistisk: lad os nu først se de endelige tal. Meget tyder på, at man har overskredet den henstilling, regeringen har givet med tilslutning fra de kommunale organisationer, med nogle få procent, men selv om det skulle vise sig, skal man ikke forvente, at regeringen vil pålægge kommunerne en straf, fordi de har overtrådt et eller andet forbud. Det er slet ikke det, det drejer sig om.

Det, det drejer sig om, er, at vi har et fælles ansvar for at genoprette det danske samfund, for at holde de offentlige udgifter i ro, for at sikre fortsat lav inflation og for at få nedbragt arbejdsløsheden permanent. Den endelige vurdering vil derfor bero på en samlet afvejning af, hvad samfundsøkonomien kan bære. Ingen kan være tjent med, at vi taber den økonomiske genopretning på gulvet. Her har både staten, amterne og kommunerne en fælles interesse med borgerne. Det burde socialdemokratiet også have.

I venstre er vi kede af, at økonomien var kørt sådan af sporet for tre år siden, at det var nødvendigt at inddrage amter og kommuner i den fælles genopretningspolitik. Men til gengæld glæder vi os med titusinder af lønmodtagere og selvstændige over, at vi nu kan begynde at høste frugterne af den fælles indsats i form af faldende arbejdsløs-

hed, lavere inflation og et stort set uændret højt kommunalt serviceniveau.

Vi ved, at det har været besværligt at være lokalpolitiker i denne valgperiode, men vi ved også, at det har været besværet værd. Uden den indsats, amterne og kommunerne har bidraget med, ville vi ikke have opnået de positive resultater, vi kan pege på i dag. Derfor er der faktisk grund til at takke de amts- og kommunalpolitikere landet over, der viste forståelse for en fælles indsats, og der er grund til at understrege, at det nu gælder om at fastholde kursen, sådan at vi kan få en varig genopretning af det danske samfund. Vi kan nu se lyset for enden af tunnelen. Fortsætter vi i samme retning, vil de nylvalgte kommunalpolitikere opleve, at vi har løst de store balanceproblemer i dansk økonomi inden slutningen af deres valgperiode. Det synes jeg faktisk er et fornemt mål at sætte sig for enhver, der vil yde en indsats og tage et medansvar for de kommende års udvikling.

Lad mig så hæfte mig ved påstanden om, at regeringen har beskåret kommunernes handlefrihed. Det er virkelig en påstand, der vender tingene på hovedet.

Sagen er, at dengang arbejdsløsheden, inflationen og renten steg og steg – med det resultat, at virksomhederne lukkede på stribe – fik ikke alene kommunerne, men også borgerne og virksomhederne virkelig beskåret deres handlefrihed. Sådan er det ikke i dag. I dag har regeringen sikret, at kommunerne under ét kan fastholde deres aktiviteter uændret med uændret skat. Herved realiseres den genopretning, der er forudsætningen for, at vi alle sammen kan få en større økonomisk handlefrihed. Samtidig har regeringen på en række områder gennemført decentralisering af beslutninger, forenklinger af de regler, der alt for længe har virket som snærende bånd på det nære samfund.

Jeg vil til sidst bare nævne nogle få eksempler; tiden levner mig ikke mulighed for at gå i dybden: lempelser i by- og landzone-loven, større fleksibilitet i børnepasningsmuligheder og i ældrepolitikken, ophævelse af statslig godkendelse af skole- og sygehusplaner, friere skolevalg, friere udvalgsstruktur, større frihed i løn- og personalepolitikken, statsgymnasiernes overgang til amterne, større frihed og mere decentralisering i de kommunale budgetter, forenklinger og hurtigere

[Svend Erik Hovmand]

sagsbehandling, bl.a. gennem det såkaldte småhusbygningsreglement, ændrede momsregler, social- og bistandsrådets overgang til bloktilskud, omstillingsprojekter, kontant-hjælpsforsøg og – ikke at forglemme – frikommuneprojektet.

Man kan roligt sige, at firkløverregeringen har bestræbt sig på at udlægge mere ansvar og indflydelse, samtidig med at genopretningspolitikken skaber forudsætningen for også at styrke den økonomiske handlefrihed i lokalsamfundet.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Nu har vi hørt to borgerlige ordførere, der har ladet, som om der ikke overalt, også i socialdemokratiet, er den opfattelse, at naturligvis skal alle, der kan bære byrder, være med til at bære byrder i forbindelse med forbedringen af vort lands økonomi. Der har været talt, som om vi bare vil sige nej og bare vil afvise det.

Det, vi har protesteret imod, som de kommunale organisationer har gjort det, er, at her forhandler man ikke, her søger man ikke accept. Her meddeler man, og så gennemfører man. Det, vi har protesteret imod, er omfanget og ikke mindst de konkrete virkninger af de beskæringer, der er gennemført. Det er ikke alene socialdemokratiet, det er også Kommunernes Landsforening, der siger, at den måde, man har skåret i bloktilskuddene på, har forøget ulighederne kommunerne imellem. De har advaret imod det og sagt, det er uacceptabelt. Jeg synes, det ville tjene vores diskussion i dag, hvis man var betydelig mere nuanceret i sin måde at sige tingene på.

Det ville i øvrigt tjene vores diskussion, hvis man ville gøre sig den ulejlighed fra indenrigsministerens, fra venstres og fra den konservative ordførers side bare at gå lidt ind på den argumentation, de kommunale organisationer og vi har ført frem, og den kritik, vi har ført frem af den beregningsmetode, indenrigsministeren har lavet for beregningen af stigningstakten i det kommunale aktivitetsniveau. Den har gjort, at befolkningen har fået det indtryk, at de bare er kommunale desperados, som én sagde i en radiodiskussion for nylig, der ikke vil noget som helst fornuftigt. Det er den metode at bereg-

ne det på, der har medført den ophidsede diskussion, der foregår rundt omkring i landet, ikke andet.

Agerschou (SF):

Med de erfaringer, kommunerne har haft med den nuværende regering og den for tiden sidende indenrigsminister, er det egentlig et retorisk spørgsmål, socialdemokratiet har stillet ved at spørge, om regeringen agter at foretage indgreb over for de vedtagne budgetter i kommuner og amter for 1986. Naturligvis gør den det. Kommunerne har i forbindelse med budgetlægningen ikke opført sig, som indenrigsministeren har sagt de skulle, og så skal de tugtes. Denne primitive form for opdragelsesfilosofi har indenrigsministeren brugt over for kommunerne i flere år, og det vil hun garanteret blive ved med.

På den anden side skal vi ikke forvente, at det vil blive sagt kontant og ærligt i dag, selv om ingen med blot den svageste høreelse i behold vil beskyldte indenrigsministeren for at være mundlam. Både hun og ordførerne for de borgerlige partier vil snakke med vat i munden for at undgå at gøre det helt lysende klart, at en af de første opgaver, de nye kommunalbestyrelsesmedlemmer skal i gang med, bliver at indskrænke de budgetter, de gamle kommunalbestyrelsesmedlemmer har vedtaget.

Vi kan håbe, at det efter debatten i dag vil være skåret ud i pap, at indenrigsministeren betragter kommunerne som en slags lakajer for statssystemet. Det vil være en nyttig viden for det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem, for en vigtig opgave for kommunalbestyrelser i de kommende år bliver efter vores opfattelse at lægge hindringer i vejen for statsmagtens hærgen i den kommunale selvforvaltning. Det kan man som nyt kommunalbestyrelsesmedlem lige så godt lære med det samme.

Med kommunernes budgetlægning for 1986 kan det konstateres, at der ikke har været den samme følgagtighed over for regeringens såkaldte henstillinger som i de foregående år. En leder i Danske Kommuner forklarer det med formen for budgetsamarbejdet mellem stat og kommune – jeg citerer fra Danske Kommuner, nr. 22, 1985:

»Som ofte påpeget af Kommunernes Landsforening har de hyppige og kraftige

[Agerschau]

indgreb i kommunernes økonomi ikke just virket ansporende på kommunernes indsats på det økonomiske område. Der har i mange kommuner været en opfattelse af, at man bør bruge pengene, medens man har dem, ellers bliver de blot inddraget i statskassen med henvisning til kommunernes rigelige likviditet.»

Jeg tror, det er en rigtig iagttagelse.

Også blandt kommunalbestyrelsesmedlemmer, der tilhører de borgerlige partier i folketinget, kan man mærke en omsiggribende irritation over det, der er foregået, og det, man frygter vil komme til at foregå i det kommende år. F.eks. udtrykker amtsborgmesteren i Sønderjyllands amt, der er medlem af partiet venstre, irritationen på følgende måde i et interview i Information 2.-3. november 1985:

»Når vi skulle diskutere omlægninger i økonomien, blev det ét stort slagsmål mellem regeringens økonomer og økonomer fra Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen. Du vil kunne finde eksempler på, at regeringens økonomer både har lagt visse beløb til og trukket dem fra igen på bloktilskuddene.

Og vi har oplevet at skulle til forhandlinger i kommunekontaktudvalget, hvor man reelt var ved at pakke pressemeddelelserne om resultatet af forhandlingerne i forkontoret, når vi kom. Da sagde vi meget tydeligt, at det ikke er en acceptabel form for forhandling.«

Det er den måde, det er foregået på gennem de senere år, og det er den måde, kommunerne forhåbentlig ikke længere vil acceptere at det foregår på.

Når vi har diskuteret aktuelle bloktilskudsbesparelser i folketinget – det har vi på grund af indenrigsministerens initiativer gjort tit – har mange af os undret os over det radikale venstre. At de radikale så søvngængeragtigt har kunnet medvirke til de helt tilfældige og pludselige nedskæringer, indenrigsministeren har bebyrdet kommunerne med, er stadig en gåde for os. Vi har vel efterhånden vænnet os til det, så når jeg tager det op ved denne lejlighed, skyldes det de erfaringer, jeg har fra kommunalpolitiske møder gennem de sidste par uger, hvor byrådsmedlemmer fra det radikale venstre har brugt udtryk om regeringens økonomiske politik, jeg sjældent har hørt før. Der er en afgrunds-

dyb kløft mellem de radikale kommunalbestyrelsesmedlemmer og den radikale folketingsgruppe i holdningen til det, de radikale gennem de sidste tre år har medvirket til.

Derfor vil jeg gerne benytte anledningen ved denne forespørgsel til at spørge ordføreren for det radikale venstre, om man i det parti helt har opgivet at skabe nogen som helst sammenhæng mellem den politik, de holdninger, de radikale står for lokalt, og den, der føres af det selv samme partis folketingsgruppe herinde.

Jeg vil godt understregé en ting, jeg har sagt tidligere i mit indlæg, nemlig at det efter vores opfattelse efter kommunalvalget må blive en meget vigtig opgave for kommunerne at optræde offensivt over for den siddende regering. Det kommer naturligvis navnlig til at gælde de kommuner, hvor socialdemokratiet, SF og andre venstrefløjspartier opnår flertal. Jeg håber, at det er sidste gang, vi skal se socialdemokratiet lokalt indgå budgetforlig med de samme borgerlige partier, som i folketinget begrænser kommunernes muligheder, og vel at mærke indgå budgetforlig uden at gøre forsøg på at inddrage f.eks. SF. Vi mener, at kræfterne i stedet for må samles, så det nødvendige alternativ til det borgerlige flertal kan markeres over for befolkningen.

Til slut skal jeg meddele, at SF naturligvis kan støtte det af socialdemokratiet fremsatte dagsordensforslag.

Ole Vig Jensen (RV):

Det radikale venstre har ingen planer om, at der skal foretages indgreb i de kommunale budgetter for 1986, og vi har noteret os, at der heller ikke i ministerens redegørelse i dag blev lagt op til indgreb i budgetterne for 1986.

Fra radikal side har vi i øvrigt vanskeligt ved at se formålet med denne forespørgsel på nuværende tidspunkt, medmindre den er et led i den socialdemokratiske valgkamp op til kommunalvalget, og mistanken er nærliggende. Jeg skal dog alligevel gøre nogle bemærkninger til forespørgslen og specielt til den socialdemokratiske foretagsomhed, som vi har været vidne til i de seneste måneder.

Mange socialdemokratiske udtalelser i de seneste måneder har været af en sådan art, at de er i direkte modstrid med, hvad der er

[Ole Vig Jensen]

socialdemokratiets ærinde her i dag. I uger og måneder har socialdemokratiet, især ved dets politiske ordfører, hr. Svend Auken, efterlyst indgreb i den økonomiske politik. Hr. Svend Auken har på skift truet og tryglet både regeringen og det radikale venstre om at gribe ind og hellere nu end senere. Allerede i en artikel i Aktuelt fra den 13. september i år under overskriften »Schlüter tvunget til »chok-indgreb«« siger hr. Svend Auken:

»Regeringen vil i 1986 blive tvunget til økonomiske indgreb af et hidtil uset omfang, hvis ikke den omgående vil gøre noget for at forbedre udviklingen i betalingsbalanceunderskuddet. . .

Regeringen er nødt til at fastholde sit mål om ligevægt på betalingsbalancen i 1988, hvis den skal gøre sig det mindste håb om at kunne blive siddende efter det næste folketingsvalg.«

Og hr. Svend Auken fortsætter:

»Med den nuværende katastrofale udvikling i underskuddet over for udlandet er det meget drastiske indgreb, der skal til.«

Samme dag i Information i en anden artikel under overskriften »Socialdemokratiet vil have energifgift mod betalingsbalanceproblemet« siger hr. Svend Auken ifølge artiklen, at indgreb må ikke ramme de almindelige familier, men at socialdemokratiet heller ikke har særlige luksusskatter på programmet.

Det er svært at se sammenhængen imellem disse forskellige standpunkter. Hvor er linjen henne? Det er svært at forstå for os andre. Jeg tror også, det er svært for mange i befolkningen.

Hr. Henning Rasmussen sagde i sin begrundelse for denne forespørgsel, at han ikke – og mange med ham – havde glemt, at det radikale venstre havde medvirket til indgreb. Han nævnte et enkelt specielt eksempel på indgreb over for amtskommunerne. Nej, det har vi heller ikke, men vi kan også huske socialdemokratiets indsats på en række områder. Socialdemokratiet er det parti, der har rekord i indgreb over for kommunerne. Det er socialdemokratiet, der har anlagt den vej i den økonomiske politik, man nu vil forhindre andre i at betræde, hvis det skulle vise sig nødvendigt af hensyn til overordnede samfundsøkonomiske mål at justere økonomien. Det virker ikke troværdigt.

Socialdemokratiet har op igennem 1970'erne benyttet sig af hele registeret af styringsmidler. De har beskåret bloktilskuddene. Jeg ser bort fra, at de ikke fik gjort det, da de i 1982 forud for den socialdemokratiske regerings afgang bebudede en beskæring af bloktilskuddene på 4 mia kr. over 2 år. Socialdemokratiet har i forskellige udgaver indført anlægsstop, investeringsstop, personalelofter og personalestop, og nogle af indgrebene er kommet efter, at budgetlægningen har været gjort færdig. Det er en fortrængning af virkeligheden, hvis man ikke kan huske, at disse indgreb ofte kom overordentlig ubelejligt og var meget lidt populære. Vi er nogle, der dengang sad i kommunalpolitik, som godt kan huske det.

Jeg siger ikke dette for at bebrejde socialdemokratiet, hvad de foretog sig. Det radikale venstre medvirkede ved flere lejligheder, fordi det var nødvendigt af hensyn til den overordnede økonomiske politik. Det var jo ikke for at genere kommunerne, det var udtryk for ansvarlighed.

Jeg har i øvrigt hæftet mig ved, at socialdemokratiet i programmet »Danmark for hele folket« i punkt 8 om en bedre offentlig økonomi siger følgende: »Væksten i de offentlige udgifter skal være lavere end i økonomien som helhed.« Det er faktisk i det skrift ganske kloge ord. Men så lev dog op til dem, også selv om man ikke er i regering! Med disse mangeartede forskellige synspunkter er det svært at tage denne forespørgsel og dagsorden fuldt alvorligt.

Så vil jeg sige om et mere konstruktivt og langsigtet perspektiv for kommunerne, at det radikale venstre fortsat vil arbejde for at udvikle det kommunale selvstyre. Det er en væsentlig sag. Befolkningens engagement i det kommunalpolitiske arbejde er en af grundpillerne i vort demokrati. Derfor må man fra statsmagtens side, dvs. fra regering og folketing, sikre kommunerne og de mange, der tager dette arbejde alvorligt og engagerer sig i det, gode rammer at arbejde i og gode arbejdsvilkår. Derfor er det vigtigt, at samarbejdet og måske i særlig grad budgetsamarbejdet mellem staten og kommunerne udvikles og fornyes.

Jeg erindrer her om, at det radikale venstre har indgået en aftale med regeringen om at afskaffe bloktilskudssystemet, afskaffe princippet og ordningen, fordi bloktilskuds-

[Ole Vig Jensen]

modellen er slidt op. Den har i perioder været udmærket og tilfredsstillende, men gør det ikke længere. Aftalen om et nyt kommunalt finansieringssystem betyder, at vi med virkning fra januar 1987 skulle få et finansieringssystem, der i højere grad knytter beslutningskompetence og økonomisk ansvar sammen i kommunerne, og at vi i øvrigt stadig væk tilpasser de samfundsøkonomiske muligheder på en sådan måde, at der sikres en fortsat udvikling af den lokale prioritering af skat og af kommunal service.

Det indgår også i aftalen, at staten helt eller delvis skal overtage udgifterne til den kommunale udligning, hvor vi dog også bevarer hovedstadsudligningen. Et udredningsarbejde er i gang og vil efter aftalen blive forelagt folketinget på et senere tidspunkt.

Alt i alt vil et nyt kommunalt finansieringssystem styrke det kommunale selvstyre. Det vil betyde en stigning i de kommunale skatter, men aftalen bygger på, at der så tilsvarende skal ske en reduktion af statskatten, således at det samlede skattetryk ikke ændres. Vi har betydelige forventninger til dette nye kommunale finansieringssystem og tror, det vil være til glæde for de folk, der fortsat skal engagere sig i det kommunalpolitiske arbejde.

Jeg deler den opfattelse, som flere ordførere har givet udtryk for, at de mange, der har været i det kommunalpolitiske arbejde i den sidste periode, i de sidste 4 år, har gjort et overordentlig dygtigt og stort arbejde. Det har på mange måder været en vanskelig opgave – som det i øvrigt har været det for dette folketing – men kommunerne har set under ét handlet fornuftigt og ansvarligt. Det har vi en sikker tro på at de fortsat vil gøre. Er der enkelte undertoner i disse uger, der giver udtryk for noget andet, så er det formentlig den almindelige støj omkring en valgkamp.

Må jeg afslutningsvis sige: vi vil ikke stemme for den socialdemokratiske dagsorden, vi vil stemme imod, for det første, fordi vi, som jeg allerede har sagt, ingen planer har om at foretage indgreb i de kommunale budgetter for 1986, for det andet, fordi vi ikke vil deponere vores handlefrihed i den økonomiske politik – det ville være uansvarligt, og ingen socialdemokratisk finansminister ville leve med en dagsorden som denne her – og for det tredje, fordi vi er imod, at

den kommunale valgkamp skal føres herind. Den skal foregå i kommunerne, det skal vi respektere. Det kommunale valg drejer sig om lokale forhold og personer.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne sige i anledning af hr. Ole Vig Jensens seneste bemærkning, at når jeg ser de avisoverskrifter, der er i den kommunale valgkamp, så bærer de i allerhøjeste grad præg af, at de borgerlige partier søger at gøre det kommunevalg til et landspolitisk valg, i allerhøjeste grad og i mindst lige så høj grad, som socialdemokraterne gør det.

Hr. Ole Vig Jensen siger: vi har ingen planer om indgreb, og derfor vil vi ikke stemme for et dagsordensforslag, der siger, at vi gør ingen indgreb. Det er der ikke megen logik i. Og så vil jeg gerne føje til, at det er der ikke megen tryghed i for dem, der har ansvaret for de kommunale budgetter.

Hr. Ole Vig Jensens forgænger som ordfører sagde forud for folketingsvalget i 1984 i januar, at det radikale venstre ikke gik på straffeekspedition over for kommunerne. Efter valget stemte det radikale venstre for en straffeekspedition over for 11 amtskommuner.

Dernæst vil jeg gerne sige, at hr. Ole Vig Jensens indlæg også afslører hulheden i en del af den argumentation, som regeringspartiførere har ført frem, den om det kommunale budgetværn, hvor regeringen har indført, at man kompenserer via bloktilskudene for de merudgifter, regeringens beslutninger og folketingsflertallets beslutninger medfører for kommunerne. Ja men bloktilskudene skal jo forsvinde, hvor er så det budgetværn? Det er væk.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Blot til orientering skal jeg sige til hr. Henning Rasmussen, at jeg ikke gjorde nogen bemærkninger om budgetværnet, men det kan jeg måske gøre ved anden lejlighed.

Når hr. Henning Rasmussen mener, at det skaber utryghed, at vi ikke vil stemme for denne dagsorden, så vil jeg sige til hr. Henning Rasmussen, også under indtryk af, hvad socialdemokrater har sagt i måneder omkring

[Ole Vig Jensen]

nødvendigheden af at justere økonomien, at det ville skabe utryghed, hvis vi deponerede vores handlemuligheder. Jeg vil gentage: ingen socialdemokratisk finansminister – jeg tror gerne en indenrigsminister, det ville være en lykke at få en sådan dagsorden – ingen socialdemokratisk finansminister ville leve med en dagsorden som denne, hvor han i så lang tid frem var forhindret i at foretage nødvendige justeringer. Den mulighed vil vi ikke fraskrive os, men vi har ingen planer. Vi har tværtimod en tro på, at kommunalpolitikkerne, også de nye, vil handle på samme fornuftige måde, som man har gjort det igennem de senere år, hvor kommunerne har handlet forsvarligt.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Hr. Ole Vig Jensen sagde, at socialdemokratiet havde rekord i indgreb over for kommunerne. Dertil er der jo at sige, at det jo ikke er helt unaturligt, at socialdemokratiet har en form for rekord på dette felt, eftersom det er socialdemokratiet, der i de længste perioder har haft regeringsmagten.

Men jeg synes nok, det er værd at understrege, at når man har lavet indgreb, så har det for det første været indgreb, der overhovedet ikke har haft det voldsomme omfang, som denne regering præsterer. For det andet har det altid været forhandlet. For det tredje er der i realiteten opnået en forståelse med kommunerne om måden at foretage indgrebene på.

Det har der ikke været tale om her. Indgrebene er usædvanlig hårde, og der er i virkeligheden en meget stor uenighed med kommunerne omkring den form og det omfang, som disse indgreb har haft. Kære hr. Ole Vig Jensen, det er det, der er forskellen.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Se, nu har vi ingen socialdemokratisk finansminister i øjeblikket, og derfor er det jo let for hr. Ole Vig Jensen at påstå, hvad han ville have gjort. Men jeg kan godt sige til hr. Ole Vig Jensen, at jeg er meget overbevist om, at med de budgetter, kommunerne har lagt for 1986, budgetter, der i realiteten viser uændret aktivitetsniveau, budgetter, hvor

skatterne ikke er steget og heller ikke er sat ned, ville ingen socialdemokratisk regering og heller ingen socialdemokratisk finansminister gribe ind over for budgetterne med de begrundelser, som indenrigsministeren har ført frem. Det ville vi ikke gøre.

Men hr. Ole Vig Jensen skal jo ikke tro af den grund, at vi ikke ved, at de indgreb, som vi er sikre på at regeringen vil foretage efter kommunevalget generelt, også på forskellig måde vil berøre kommunerne. Det er vi da ikke i tvivl om at de vil. Det, vi siger i dagsordenen, er, at der er ingen grund til på grund af den virkning, kommunernes budgetter for 1986 har på samfundsøkonomien, at lave straffeforanstaltninger, at gøre direkte indgreb over for de kommunale budgetter. Det er det, vi siger i vores dagsorden.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Nu skal man selvfølgelig passe på ikke at få drejet debatten derhen, hvor man får indtryk af, at der faktisk er tale om, at der skal ske indgreb. Det har jeg sagt hvad jeg mener om og hvad mit parti mener om.

Så vil jeg sige til hr. Anker Jørgensen, at jeg medgiver selvfølgelig, at man må have en rekord, når man også har haft regeringsansvaret så længe, og det skal jeg ikke harcele-re over, men det er dog udtryk for, at man har benyttet sig af de styringsinstrumenter, der knytter sig til at gribe ind i den kommunale økonomi, når det er nødvendigt af hensyn til en ansvarlig overordnet økonomisk politik. Jeg takker for så vidt for erkendelsen. Den gælder stadig, og skal vi på ny på et eller andet tidspunkt gribe ind, skal det selvfølgelig gøres nænsomt osv., men som sagt: der er ingen planer.

Så mener jeg i øvrigt ikke, det er rigtigt, at der er foretaget meget voldsomme indgreb. Jeg mener faktisk, at nogle af de indgreb, socialdemokratiet med støtte af det radikale venstre har foretaget tidligere, i virkeligheden var mere voldsomme, fordi det var i situationer, hvor den kommunale økonomi havde det langt værre, end den har det i dag.

Indtil nu er de indgreb, vi har foretaget, gået ud på at begrænse et overskud, at begrænse en likviditet. Vi har sammen, socialdemokratiet og det radikale venstre, været i perioder, hvor kommunerne ikke var i en

[Ole Vig Jensen]

sådan situation, og hvor det var langt værre at gribe ind, men hvor vi måtte gøre det med nogle af de instrumenter, jeg her har talt om.

Når hr. Henning Rasmussen gentager, at han er sikker på, at der kommer indgreb, så er det vel, fordi regeringen på et tidspunkt sikkert bøjer sig for den socialdemokratiske argumentation om, at der er behov for at foretage indgreb, men indtil nu er der ingen af os, der mener, det er nødvendigt.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg synes egentlig, at den, der stærkest siger til regeringen, at der er behov for en finanspolitisk stramning af hensyn til den alvorlige udvikling i vores valutabalace og vores betalingsbalance, er nationalbankdirektøren. Men han må ikke sige det, for så blander han sig i politik.

Jeg synes, det er lidt for dårligt, at det radikale venstres ordfører bruger så megen tid på at fremstille sagen, som om vi for enhver pris ønsker en eller anden form for indgreb. Nej, det, vi som opposition gør regeringen opmærksom på, er, at det er rygende galt med betalingsbalancen, som mange andre også siger, og at det bør regeringen gøre noget ved. Og så opfordrer vi i dag regeringen til at tilkendegive, om man vil benytte indenrigsministerens argumentation for den såkaldte stigning i aktivitetsniveauet i kommunerne til næste år som begrundelse for at gribe ind over for de kommunale budgetter. Det vidste vi godt på forhånd at vi ikke kunne få at vide, for det skal alt sammen gemmes, også beskæringen af bloktilskuddene, fjernelsen af bloktilskuddene, også omlægning og det hele. Det skal alt sammen gemmes til god, lang tid efter den 19. november. Det er jo det, der er sandheden om det, og det er derfor, man ikke bryder sig om den diskussion, vi har rejst i dag, det ved vi godt. Jeg synes bare, folk skal vide så meget som muligt om de politiske realiteter.

Bente Juncker (CD):

Baggrunden for denne forespørgsel er, at kommunerne under ét for 1986 har budgetteret – og jeg vil gerne understrege: budgetteret – med drifts- og anlægsudgifter, der i faste priser ligger ca. 4 mia kr. over niveauet i regnskabet for 1984. Vi har imidlertid endnu

ikke noget klart overblik over, hvorledes disse forøgede udgifter er fordelt, og hvorledes de er begrundet.

Disse merudgifter har kommunerne stort set finansieret over den kommunale likviditet gennem forbrug af formuebeholdningerne. Dette betyder naturligvis, at det samlede private og offentlige forbrug gennem 1986 vil blive forøget med disse milliarder ud over det, regeringen har forudsat for 1986. Kommunernes budgetter vil derfor, såfremt de realiseres fuldt ud, indebære en mærkbar svækkelse af regeringens økonomiske politik.

Sagen indeholder to problemstillinger, en principiel og en konkret. Jeg skal først gøre et par bemærkninger om sagens principielle side.

Det har fra SV-regeringens tid ved indenrigsminister Knud Enggaard og siden hen under den socialdemokratiske mindretalsregering ved indenrigsminister Henning Rasmussen været nødvendigt af overordnede nationaløkonomiske hensyn at begrænse de kommunale aktiviteter ved, at der fra statens side blev fastsat nogle rammer for den samlede kommunale økonomi. Det er en politik, der er blevet videreført af den nuværende regering. Formen for disse begrænsninger har været statslige henstillinger til kommunerne under ét. Henstillingerne har således ikke været pligtmæssige eller juridisk bindende for den enkelte kommune og naturligvis heller ikke for kommunerne under ét.

Denne fremgangsmåde har hidtil været fundet hensigtsmæssig, og den har for kommunerne betydet, at kommuner, hvor aktivitetsudvidelser var meget påkrævede, har kunnet overskride rammerne, mens andre kommuner, hvor aktivitetsindskrænkninger var naturlige, tilsvarende har kunnet reducere udgifterne.

For første gang oplever vi nu, at kommunerne under ét har overskredet de økonomiske rammer, som regeringen af nationaløkonomiske grunde har måttet fastsætte for den kommunale virksomhed. Det giver naturligvis grundlag for i samtlige ansvarlige partier at overveje, om dette betyder, at tiden er løbet fra henstillingsformen, hvor den enkelte kommune frivilligt tilpasser sig den samlede økonomiske politik.

Det er næppe holdbart over for borgerne eller over for vore virksomheder – i forhold til hvilke regeringen jo betydelig mere hånd-

[Bente Juncker]

fast sikrer gennemførelsen af den økonomiske politik – at vore kommuner i væsentlig grad overskrider regeringens henstillinger. I CDs gruppe vil vi derfor overveje, om sagen giver anledning til, at vi næste år fastsætter juridisk bindende økonomiske retningslinjer for hver enkelt kommune.

Med hensyn til sagens konkrete indhold skal jeg fremhæve, at det kommunale likviditetsforbrug skal sammenholdes med det øvrige forbrug i samfundet og først og fremmest det private, sammenholdt med udviklingen i vor eksport, som jo i det sidste par måneder har været noget bedre end forventet.

Regeringen er i gang med en vurdering af den samlede udvikling i forbrug og eksport, som i løbet af nogle måneder vil kunne danne grundlag for en justering af den økonomiske politik, såfremt det måtte vise sig nødvendigt. Når dette beslutningsgrundlag foreligger – det er alt for tidligt endnu – vil CDs gruppe tage endelig stilling til, om det budgetterede kommunale likviditetsforbrug sammenholdt med den øvrige økonomiske politik giver anledning til nogen som helst foranstaltninger her i tinget.

Lenger (VS):

Der er ikke noget at sige til, at socialdemokratiet har rejst denne forespørgselsdebat. For en måned siden forsøgte hr. Stavad og hr. Kaj Poulsen forgæves at afæske indenrigsministeren en holdning til de budgetter for 1986, som kommunerne har vedtaget.

Dengang var ministeren ude af stand til at svare og var vel egentlig rimeligt undskyldt, fordi der kun var gået en uges tid, siden fristen for budgetvedtagelserne var udløbet. Nu er der til gengæld gået 5-6 uger, og derfor kunne vi i dag have forventet, at ministeren ville kommentere budgetlægningen mere præcist. I dag har hun i hvert fald ikke nogen undskyldning.

Det var jo ikke de specificerede budgetter, ministeren dengang påberåbte sig over for hr. Stavad og hr. Kaj Poulsen. Det var kun budgetternes vedtagelsestidspunkt, som gjorde, at ministeren ikke mente at kunne svare på det tidspunkt. I dag er der altså en helt ny undskyldning, og jeg synes, at dette forløb støtter de antagelser, der har været fremsat ikke mindst af hr. Henning Rasmussen om, at der ligger et indgreb over for kommu-

nerne og lurer. Men det må gerne ligge indtil efter kommunevalget.

Årsagen til, at regeringens holdning til dette spørgsmål er interessant, er jo for det første, at ministeren har udstukket nogle retningslinjer for budgetlægningen, for det andet, at et likviditetsforbrug i kommunerne altovervejende vil føre til et større samlet forbrug med virkninger på bl.a. betalingsbalancen, og for det tredje, at der er kommunevalg om et par uger.

Jeg vil gerne sige til hr. Ole Vig Jensen i den forbindelse, at jeg synes, det er lidt flot at stå og sige, at det kommunevalg jo i hvert fald ikke berører folketinget, og at det skal man sandelig ikke tænke på herinde. Vi havde i sidste uge en debat om nærradioer og lokal-TV rejst af det radikale venstre med tydelig adresse til valgkampen, og jeg vil gerne se det parti herinde, der helt ærligt kan sige, at man bare lader som ingenting, fordi der er kommunevalg. Den synes jeg ikke er helt holdbar.

Der har været lidt forskellige udlægninger af likviditetsforbrugets omfang, men det er måske af størrelsesordenen 2-4 mia kr., alt efter hvordan man opgør det, og alt andet lige. Jeg synes, at hr. Henning Rasmussens redegørelse for de reelle stigninger her på talerstolen ved debattens start var meget overbevisende. Man kunne forestille sig, at regeringen greb ind og neutraliserede nogle milliarders forbrug fra de offentlige kasser ved at opsuge kommunale midler, og man kunne også forestille sig, at regeringen valgte at se igennem fingre med det og i stedet op-sugede så meget desto mere købekraft i forbindelse med et mere generelt indgreb, der direkte tog sigte på at forbedre betalingsbalancen, f.eks. en forhøjelse af momsen eller en forhøjelse af punktafgifterne. Ja, man kunne måske også forestille sig et helt tredje indgreb. I det hele taget kan vi gå rundt og forestille os så meget, så længe regeringen ikke gør sig sin holdning klar.

Går vi nærmere ind i de budgetter, som kommunerne har vedtaget, viser det sig, at det især er i de borgerligt styrede kommuner, der er et forøget likviditetsforbrug. Noget kunne tyde på, at disse borgerlige kommunalbestyrelser har set, at nok er der noget, der hedder en statsministereffekt, og den peger én vej, og nok er der noget, der hedder en borgmestereffekt, og den peger nogle gan-

[Lønger]

ge samme vej, men andre gange den modsatte vej, men så er der jo altså også en indenrigsministereffekt. Det er jo nemlig indenrigsministeren, der har haft det job at skulle føre regeringens politik over for kommunerne ud i livet, og det kan være meget ubehageligt, især for partiet venstre. Tilbøjeligheden til at bruge flere penge op mod kommunevalget, som tilsyneladende gælder enhver kommunalbestyrelse uanset partifarve, har været større end sædvanligt i de borgerligt styrede kommuner, og man forstår, at de har haft behov for at købe sig aflad.

Andre kommuner har været i den situation, at de har været nødt til at bruge store beløb fra kassebeholdningen for at kunne opretholde uændret aktivitetsniveau ved uændret skatteprocent, og det skyldes, at regeringens seneste indgreb har været udformet efter en utrolig firkantet skabelon, der indbærer, at det såkaldt konjunkturbestemte overskud ikke beregnes konkret, men efter en model, som er udtryk for rene gennemsnitsbetragtninger og ren teori. Andre steder igen har der af samme grund været både nedskæringer og budgetteret forbrug af kassebeholdningerne.

VS vil naturligvis stemme for det socialdemokratiske forslag om motiveret dagsorden, fordi det udtrykker det, som efter vores mening må være det reelle, at der ikke skal ske nogen indgreb over for kommunerne. Jeg er da glad for, at hr. Ole Vig Jensen siger det, men jeg synes ikke, det er betryggende, at han ikke siger det så stærkt, at han samtidig vil give tilslutning til den socialdemokratiske dagsorden. Jeg skal lidt senere vende tilbage til det med dagsordener og først lige kommentere nogle enkelte af de indlæg, der har været.

Fru Karen Højte Jensen kom med en lang række spørgsmål, der alt i alt gik ud på at bevise, at det skulle være blevet lettere at være kommunalpolitikere. Jeg mener tværtimod, at det er sværere. Man kan godt nævne mange gode, men små grunde til, at det er blevet lettere, men den afgørende grund til, at det er blevet sværere at være kommunalpolitikere, er, at de efterhånden må vænne sig til, at de skal lægge budget to gange om året, fordi regeringen og folketinget kommer og griber ind midt i det hele. Den anden grund til, at det er blevet sværere at være kommunalpolitikere, er, at deres samlede spillerum er

blevet mindre med de snævre rammer, som gælder.

Det mener jeg egentlig også at hr. Svend Erik Hovmand burde have lagt lidt mere vægt på. Jeg kan huske, at sidste gang vi diskuterede de kommunale budgetter her i salen, påstod hr. Svend Erik Hovmand også, at de kommunale budgetter udgør 60 pct. af de samlede offentlige budgetter. Men det er jo forkerte tal. Det relevante tal er: hvor meget opkræver kommunerne i skat af det, der alt i alt opkræves? Og det er ikke 60 pct., det er langt lavere.

Man kunne også spørge – for at få et mål for betydningen af kommunalbestyrelsernes beslutninger på budgetområdet: hvad kan kommunerne egentlig selv beslutte om? Og så er vi nede på ganske få procent. Det er urimeligt, som hr. Svend Erik Hovmand gør, at medregne de beløb, som kommunerne kun forvalter, f.eks. udgifter, der er retsbestemte og 100 pct. statsfinansierede, og det er jo det, hr. Svend Erik Hovmand gør, og derfor når han dette meget store tal for, hvad kommunernes økonomi betyder. Det reelle tal er langt, langt mindre, fordi en væsentlig del af hr. Svend Erik Hovmands store tal er udgifter, som kommunerne er uden indflydelse på.

Jeg synes også, at det havde været rart at være foruden ministerens skønsmaleri af, hvor godt det går i kommunerne, når vi står med den ene melding efter den anden om, hvordan det står til med forringelser på hospitalerne, med personaleproblemer, med begrænsning i anlægsaktiviteterne i forhold til de faktiske behov, ikke mindst på reparations- og vedligeholdelsesområdet og ikke mindst med hensyn til de kommunale bygninger.

Men jeg synes også, at det til en vis grad er kommunernes egen skyld, når de uden protester sætter sig ned og administrerer inden for disse rammer og fastlægger deres budgetter ud fra det, som regeringen har pålagt dem, og jeg har nogle socialdemokratiske kommuner alvorligt mistænkt for, at regeringens politik passer dem ganske udmærket, fordi de så får en chance for at få andre til at tage ansvaret for det, de selv synes er nødvendigt. Det kunne udledes af, at de råber meget højt, men ikke rigtig gør anden form for modstand.

Endelig vil jeg godt sige om hr. Ole Vig Jensens bemærkninger, at jeg ikke synes, det

[Lenger]

er spor betryggende eventuelt at forhøje de kommunale skatter og nedsætte statsskatterne. Der er tale om en klar fordelingsvirkning på grund af de forskellige former for skatteskalaer, man bruger. Inden for de seneste 15 år har vi f.eks. oplevet en udvikling, der er gået i den retning, at de direkte skatter fra at være blevet opkrævet efter proportional-skatteskalaer for 45 pct.s vedkommende nu opkræves efter proportional-skatteskalaer for 61 pct.s vedkommende. Det siger sig selv, at det har en fordelingsvirkning, og den vil selvfølgelig blive endnu stærkere, hvis man vedtager det, som hr. Ole Vig Jensen var inde på.

Men jeg kan forstå på hr. Ole Vig Jensens indlæg, at det socialdemokratiske dagsordensforslag ikke bliver vedtaget, og det vil jeg meget beklage. Jeg vil derfor fremsætte et andet forslag om motiveret dagsorden, der sætter ambitionsniveauet lidt ned og for så vidt ikke appellerer til andre egenskaber hos det radikale venstre end deres hæderlighed. Vi synes nemlig, at helt uanset forskellige politiske holdninger til at give penge til eller tage penge fra kommunerne, så er der én ting, der bør være enighed om, og det er, at kommunerne i det mindste bør have klar besked inden kommunevalget, ikke mindst af hensyn til vælgerne, og derfor vil jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tager til efterretning, at regeringen ikke på nuværende tidspunkt har taget stilling til, hvorvidt den kommunale budgetlægning giver anledning til indgreb over for kommunerne,

opfordrer tinget regeringen til at afklare sin holdning hertil så betids, at kommunerne kan modtage underretning herom senest den 18. november 1985.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Da kristeligt folkepartis ordfører desværre ikke kan være til stede her i dag, skal jeg på kristeligt folkepartis vegne takke ministeren

for indlægget og sige, at vi tilslutter os det. Så skal jeg lige komme med en bemærkning om, at denne debat jo, sådan som den er forløbet hidtil, må betragtes som en politisk debat. Havde det været en socialdemokratisk regering og en socialdemokratisk indenrigsminister, havde det været præcis det samme, bare med omvendt fortegn.

Jeg synes, der er grund til at fastslå, at det ikke er muligt at løse vort lands økonomiske problemer, uden at stat, amter og kommuner betragtes som et samlet hele. Jeg vil også gerne understrege, at det er det, denne regering gør, og jeg vil også sige, at det er også det, tidligere regeringer har gjort.

SF efterlyste samarbejde med socialdemokratiet. Det kan jeg da godt forstå ikke kan lykkes, for vi er da mange, der betragter socialdemokratiet som et økonomisk ansvarligt parti, og så kan det være lidt svært, hvis man ikke vil tage et økonomisk ansvar.

Hvad enten man kan lide det eller ej, må man erkende, at regeringens økonomiske politik har virket i positiv retning. Vi er ikke så langt fremme endnu, som vi kan komme, men det går i den rigtige retning, og jeg tror også, at man må erkende det ude i kommunerne i dag.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.43

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Poulsgaard (FP):

Det er egentlig en mærkelig diffus debat. Jeg har altid haft svært ved at forstå, at man kan hidse sig så gevaldigt op over, om det er amter, kommuner eller staten, der skal spare. For hvor er det, pengene kommer fra? Ja, de kommer ét sted fra. De kommer fra min tegnebog. De kommer fra skatteydernes tegnebog. Så om det er stat, amter eller kommuner, er altså for mig at se det rene nonsens.

Jeg synes også, at det er fuldstændig ubegribeligt, at man kan have en minister i en såkaldt borgerlig regering, der er kommet til

[Poulsgaard]

verden på et løfte om, at nu skulle der spares og nu skulle der rettes op på landets økonomi. Vi har da også hørt her, at ordførere for de forskellige regeringspartier har sagt: ih, hvor går det godt. Ministeren er også selv inde på, at nu er der gang i genopretningen. Det er da rigtigt. På nogle områder går det godt. Det er der da ingen ved sin fornufts fulde brug der vil afvise. Men det er så sandelig også rigtigt, at denne regering har pantsat landet lige så meget på tre år, som det er sket fra Gorm den Gamles tid, til vi fik Schlüter. Der er sagt mange kloge ord, og det er rigtigt, at den gældsætning, vi har, foregår med raket fart. Så hr. Knud Heinesens berømte ord om farten mod afgrunden gælder stadig. Farten er nærmere taget til, men det er lykkedes denne regering at bilde befolkningen ind, at det går godt. Så synes jeg altså, det er helt fantastisk, at indenrigsministeren – selv om jeg på mange måder har respekt for hende, fordi hun har vist sig som et mandfolk på mange områder – kan stå og sige, at der ikke er sket en sænkning, at der ingen nedskæringer har været. Ja men var det ikke derfor, vi fik en borgerlig regering? Man kunne jo pege på uanede muligheder, hvor man kunne begynde at skære ned.

Vi skal snart diskutere et forslag fra fremskridtspartiet om at nedlægge amterne. Det har indenrigsministeren selv truet med. Hvis ikke de makker ret, kunne de nedlægges. Vi kunne begynde med at nedlægge alle disse busser, der kører rundt, og hvor chaufførerne sidder og synger »Hele ugen alene«. Det koster 2 mia kr. Vi kunne begynde at skære ned på den fritidsundervisning, der foregår, og vi kunne tage en lang, lang række andre områder. Nu kan man også komme til kamelridning for skatteborgernes penge. Ja, man kan, så det nytter ikke noget, hr. Stavad ryster på hovedet, for det kan man. Der er uendelig mange steder, der kan skæres ned, og i Ekstra Bladet i dag kan man læse, hvordan vi behandler en gruppe borgere, nemlig de ældre. Der er da andre steder, hvor vi ved vi skal tage fat. Vi skal finde nogle penge til, at vi kan sikre de ældre.

Jeg er overhovedet ikke sikker på, at det er en rigtig måde, vi regerer Danmark på. Jeg mener, der er belæg for at sige, at det er en forkert måde. Jeg har aldrig nogen sinde kunnet forstå, at der i et lille land som Danmark skal være kæmpeforskel i serviceni-

veauet over for borgerne. Jeg mener, at uanset hvor man bor i kongeriget Danmark, har borgerne krav på de samme serviceydelser. Det er altså ikke noget, de enkelte kommunalbestyrelser skal have lov til at bestemme. Det skulle vi faktisk bestemme centralt. Vi skulle nok gå over til at give et bloktilskud til kommunerne, men staten skulle simpelt hen overtage f.eks. skolerne. Den skulle overtage sundhedsvæsenet, den skulle overtage pensionerne og den slags ting. På den måde kunne vi lette de folkevalgtes arbejdsbyrde ude i kommunerne. Det er altså fuldstændigt galimatias, at man nu tror – som de to dagsordener er bevis for – at man kan friholde kommunerne og amterne for at være med i besparelserne. Selvfølgelig kan man ikke det, og selvfølgelig kan indenrigsministeren trods alt regne med, at fremskridtspartiet vil støtte, hvis der skal foretages indgreb over for kommuner og amter. Det kan ikke være sådan, at amter og kommuner uhæmmet kan bruge løs.

Vi har også en regering, der siger – det har vi hørt flere gange – at der ikke er sket nogen vækst i skattetrykket, men vi har også hørt, hvad vor gode nationalbankdirektør har sagt. Han har sagt, at lige så snart vi kommer over kommunevalget, får den et gok til. Så det var også noget, som regeringen burde skrive sig bag øret. Men regeringen sparer på nogle mærkelige måder. Det, man før kaldte skatter, giver man nu en ny betegnelse. Det kalder man afgift. Regeringen har nu sidst fundet på, at de, der skal ud at fiske, skal have et fisketegn, som de skal betale for. Det er også en slags skat, det er også en slags afgift, og sådan bliver man ved med at finde på nye afgifter.

Kommunevalget står for døren, og i dag er der ingen, der tør sige, at skattetrykket stiger. Regeringen tør ikke sige det, den skulle sige. Den skulle selvfølgelig sige til kommunerne, at der virkelig skal skæres ned. Vi har luksus og vi har et overforbrug i disse kommuner. Ministeren kunne ganske roligt tage fat, og så kunne hun skære ganske kraftigt i disse budgetter, for ministeren skal altså lige finde nogle penge til de ældre, så de kan få en værdig alderdom.

Hvis dette skulle munde ud i, at vi får et forslag fra ministeren om, at der skal gribes ind over for de amter og kommuner, der har

[Poulsgaard]

mange penge, kan ministeren som sagt regne med fremskridtspartiets støtte.

Maisted (FD):

Som man ved, er jeg jo tilhænger af grundloven. I grundlovens § 82 står der: »kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov.« Det vil sige, at man kan altså ikke angribe regeringen for, at den griber ind.

Men vi, der deltager i de kommunale valg-møder, oplever jo unægtelig, at der tilbydes alt. Det er svømmehaller, gymnastikhaller og idrætshaller, og hvad ved jeg. Der er altså ingen grænser for, hvad kommunalpolitikere for at blive genvalgt eller nyvalgt tilbyder kommunens borgere. Der er selvfølgelig klart et misforhold mellem det, regeringen har prøvet på at fortælle kommunerne at de skal gøre, og den overbudspolitik, der føres på valgmøderne. Det er meget enkelt. Man siger selvfølgelig om de budgetter, man afleverer, at de overholder stort set det, regeringen har pålagt: ingen aktivitetsudvidelser. Men man har et lille trick, og det benytter man sig af i rigt mål, idet man har noget, der hedder tillægsbevillinger, og det vil sige, at hvis blot en tiendedel af den overbudspolitik, man fører under kommunevalget, skal indfries, skal det være i form af tillægsbevillinger, og så vil kommuneskatten for 1987 få en væsentlig stigning.

Det er en væsentlig grund til, at de frie demokrater selvfølgelig ikke kan stemme for den motiverede dagsorden, som er stillet af socialdemokratiet, for er der nogen, der ved, hvordan det foregår i kommuner og amter, er det netop socialdemokratiet. Det, man ikke kan komme igennem med over budgetterne og skatteudskrivningen, laver man på tillægsbevillinger og tager pengene af kassen. Det er soleklart, at man ikke kan have en likviditetsbeholdning på 18 mia kr. i kommuner og amter, som man bare kan bruge af efter forgodtbefindende, uden at der vil blive foretaget et indgreb.

Miseren i kommuner og amter er, at penge og ansvar ikke følges ad. Det skal forstås på den måde, at når folketingsflertallet gang på gang pålægger kommuner og borgere yderligere udgifter, skulle det selvfølgelig også have ansvar for at udskrive de nødvendige

skatter og have den nødvendige administration af det, det pålægger borgere og kommuner. Til gengæld ville kommunalbestyrelsen kunne få råderet over det, den ville udskrive, hvorefter den måtte stå til ansvar over for sine borgere. Men gennem bloktilskudsordninger og refusionsordninger blandes alle ting sådan sammen, at borgerne ikke med sikkerhed kan se, om det er kommunalpolitikkerne eller folketingsflertallet, der har ansvaret for en eksplosion af udgifterne.

Hvis man fulgte en sådan politik, er det lige så indlysende, at dette omsvøbsdepartement, vi kalder for amter, ville være ganske overflødig. En politik af den art ville være nem at gennemføre, fordi vi er et lille land med ca. 5 millioner indbyggere. Det er helt urimeligt, at vi har tre instanser til at administrere landets offentlige aktiviteter. Det væsentlige er, at man ikke forplumrer tingene.

Men så vil jeg også godt sige en anden ting. Vi har hørt meget om, at denne regering har stået for besparelser, men det demteres kraftigt af de oplysninger, man kan få fra Danmarks Statistik. Kendsgerningen er, at der er blevet 15.000 flere offentligt ansatte end i 1982, da regeringen tiltrådte, og at de samlede offentlige bruttoudgifter i fast købekraft er vokset med godt 7 mia kr. fra 1982 til 1985. Det kan man se i Budgetredegrølsen fra 1985, s. 27 og 29.

Så den megen snak om offentlige besparelser under denne regering er ikke rigtig. Det er det, man virkelig kan bebrejde den borgerlige regering: at den ikke har påtaget sig det fulde ansvar for, at vi på den offentlige side ikke har fået gennemført de nødvendige besparelser, som vi jo allerede skulle have gennemført, dengang vi sidst fik udskrevet folketingsvalg. Hvad sagde regeringen, dengang man udskrev folketingsvalg? Den sagde, at man havde balance over for udlandet i 1986. Hvis man skulle have haft en jordisk chance for at opfylde disse mål, burde man have gennemført offentlige besparelser på en 2-4 mia kr., som ville have virket forstærkende. Nu har man udskudt det mål til 1988. I dag hører vi en række kloge mennesker, Hoffmeyer og industrifolk, der siger, at det bliver heller ikke nået i 1988. Man ved ikke, hvornår det overhovedet bliver. Det er det, de frie demokrater vil bebrejde regeringen, men bestemt ikke, at den vil lade omkring 17 mia kr. ligge i de offentlige

[Maisted]

kommunale og amtskommunale kasser til frit forbrug, fordi socialdemokraterne nu vil føre en valgkamp herinde fra folketinget i sidste øjeblik.

Tove Lindbo Larsen (S):

Ministeren bebudede indirekte i sit svar på forespørgslen, at der ville komme en eller anden form for indgreb, formentlig et generelt indgreb, i kommunernes budgetter, som netop er afsluttet.

Ministeren sagde også ganske ublu, at der ikke har været tale om nedskæringer, snarere tværtimod, og at kommunerne havde fået større frihed. Det er ikke de toner, der lyder uden for dette hus, hverken i kommunerne eller i kommunernes organisationer. I den kommune, jeg bor og er valgt i, København, er der tale om store nedskæringer. End ikke de sociale områder har man kunnet holde fri. Her er der sket nogle voldsomme nedskæringer. Københavns kommune har måttet lægge ryg til det, uanset om det var dens politik på det sociale område eller ej. Jeg minder om, at det er den kommune, landets hovedstad, der har måttet indbetale 1,3 mia kr., som regeringen påstod var et kasseoverskud, til trods for at der i realiteten var tale om en negativ kassebeholdning. Bagefter har man forsøgt at bøde lidt på det ved at lade andre kommuner betale 250 mill. kr. til Københavns kommune.

Det skal heller ikke nægtes, at det er med bekymring, at vi hører om de ændringer, regeringen planlægger på bloktilskuddets område. Vi mener, at vi, hvis regeringen får magt, som den har agt, vil opleve en yderligere ulighed kommunerne imellem. Jeg tænker naturligvis på de forskelligheder, der er i befolkningssammensætningen. Det ses tydeligt, især hvis man ser på den andel, socialudgifterne udgør af det samlede budget. Jeg skal her understrege, at det vil blive en ny belastning for Københavns kommune med den specielle befolkningssammensætning, som kommunen har.

Både det radikale venstre og regeringspartierne taler meget om det kommunale selvstyre. De mange indgreb, der er foretaget over for kommunerne i de sidste tre år, står i modstrid med partiernes ideologier. Hvis de radikale virkelig mente deres ideologi om det kommunale selvstyre alvorligt, kan jeg ikke

forstå, at de ikke kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden.

Stavad (S):

Det er jo ikke første gang, vi forsøger at få et svar fra indenrigsministeren. Socialdemokratiets politiske ordfører, hr. Svend Auken, forsøgte gentagne gange under åbningsdebatten. Indenrigsministeren ulejlignede sig end ikke på talerstolen. Jeg stillede efterfølgende onsdag i spørgetiden et spørgsmål til indenrigsministeren og fik det svar på daværende tidspunkt, at indenrigsministeren ikke var færdig med sine analyser. Det var bl.a. på den baggrund, socialdemokratiet besluttede at stille denne forespørgsel. Det var med nogen undren, at man dagen efter i dagspressen kunne læse, at indenrigsministeren udtalte, at uanset hvornår denne forespørgsel blev fastsat, havde indenrigsministeren på det tidspunkt, forespørgslen kom, ikke afsluttet sine overvejelser.

Vi har fået et svar i dag. Der er nogle, der mener, at det er et uklart svar. Jeg mener faktisk, at det er et temmelig klart svar, vi har fået fra indenrigsministeren. Når vi ikke kan få et svar fra indenrigsministeren på denne side af kommunevalget om, at regeringen ingen planer har om at gribe ind over for de kommunale budgetter for 1986, kan det kun have den årsag, at indenrigsministeren rent faktisk agter at foretage et indgreb. Der, hvor uklarheden råder, er med hensyn til, hvilken karakter indgrebet vil få.

Der har imellem regeringspartierne og imellem indenrigsministeren og socialdemokratiet været meget stor uenighed om den politik, der skulle føres over for vore kommuner. Det er kommet frem ved en lang række debatter her i folketingssalen. Vi har måttet konstatere, at vi har haft forskellige holdninger. Man kan ikke være i dansk politik, hvis ikke man meget hurtigt lærer at respektere, at andre har en anden holdning, end man selv har. Man kan være meget uenige, men det er en ærlig sag.

Derimod synes jeg, at det, indenrigsministeren forsøger i øjeblikket, er uanstændigt. Det er lusket, at man forsøger at skabe en situation, hvor man kan overstå et kommunevalg og håbe, at man ved at stikke befolkningen blå i øjnene kan få et bedre valgresultat, end man ellers ville stå til. Jeg håber

[Stavad]

virkelig, at vi i fællesskab kan få de meldinger så klart ud, at indenrigsministeren, regeringen og partiet venstre ikke skal få en gevinst ved det kommende kommunevalg, fordi man kører et fordækt løb, hvor man forsøger at skjule kendsgerningerne.

Derfor skal mit spørgsmål til indenrigsministeren være: hvornår har indenrigsministeren afsluttet de overvejelser og de beregninger, som indenrigsministeren, forstår jeg, er midt i, de beregninger, som vi har kunnet læse i næsten alle detaljer, og som vi har kunnet få oplyst hos Kommunernes Landsforening og hos Amtsrådsforeningen? Vi har fået en række besvarelser i kommunaludvalget om detaljer vedrørende budgetterne, men indenrigsministerens svar er: vi har endnu ikke analyseret det, vi er endnu ikke klar over det, eller som fru Bente Juncker fra CD sagde: vi har endnu intet overblik over, hvordan pengene er fordelt og vil blive brugt. Jeg vil anbefale fru Bente Juncker at undersøge det til rådighed stående materiale, bl.a. i folketingets kommunaludvalg, så vil fru Bente Juncker ikke være i tvivl om, hvordan pengene fordeler sig, hvordan de påståede overskridelser er fordelt.

Derfor håber jeg da, at indenrigsministeren vil kunne give et hurtigt svar. Hvis ikke, er begrundelsen så den, som jeg har påstået, at det er et forsøg på at vildføre befolkningen op til kommunevalget? Selv om man ikke kan tiltræde den socialdemokratiske folketingsdagsorden, så må man jo i det mindste kunne tiltræde den dagsorden, som hr. Lenger har stillet. Hvis regeringspartierne og det radikale venstre tiltræder hr. Lengers dagsorden, vil jeg gerne bagefter give indenrigsministeren og det radikale venstre en meget stor undskyldning, for så har jeg taget fejl. Jeg håber, jeg har taget fejl, men jeg frygter, jeg ikke har det.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Det var jo en flot valgtale her til kommunalvalget, hr. Stavad holdt.

Det, debatten i dag har drejet sig om, og det, dette i det hele taget drejer sig om, er, at vi, regeringen, folketinget, amter og kommuner har et fælles ansvar for at få genetableret ordentlige økonomiske tilstande i dette land, for at vi kan genvinde vores økonomiske handlefrihed, for at vi kan holde inflationen

i ave, for at vi kan nedbringe arbejdsløsheden permanent, sådan at der kan skabes beskæftigelse, og sådan at den økonomiske tryghed kan genskabes hos hver enkelt familie i landet. Det er det, det drejer sig om.

Kommunernes aktive medvirken er en vigtig forudsætning for, at denne økonomiske politik kan lykkes. Jeg vil her gerne tilslutte mig de ordførere, der har takket de kommuner, der helt er indstillet på dette, ligesom jeg vil takke de ordførere og de partier, der har støttet denne politik igennem tre år. Det er forudsætningen for, at den kommunale økonomi i dag hviler på et mere solidt fundament end i mange år. Det er også fremgået af hovedparten af ordførernes taler i dag.

Det er i lyset af denne fremgang, budgetterne for 1986 skal vurderes, og jeg vil gerne gentage, at det, som regeringen lægger stor vægt på, er at vurdere konsekvenserne af de kommunale 1986-budgetter for samfundsøkonomien. I denne vurdering er det afgørende vigtigt, at den kommunale økonomi ikke kan anskues isoleret, men derimod må ses i en meget nøje sammenhæng med den offentlige udgiftspolitik og de samfundsøkonomiske udsigter for 1986 i det hele taget. Det er vigtigt at understrege, at vi trods de gode resultater endnu har et stykke vej igen i genopretningspolitikken.

Hvad der vil blive resultatet af denne sammenfattende vurdering, og om den måtte give anledning til overvejelser om afbalancerende foranstaltninger, kan jeg, som jeg sagde i mit første indlæg i dag, af gode grunde ikke sige noget om i dag. Det vil være et klart udgangspunkt for denne vurdering, at regeringens mål om at holde uændrede offentlige udgifter nås, så vi ikke taber den økonomiske genopretning på gulvet. Det er ingen af os tjent med. Det er kommunerne ikke, for de vil miste den økonomiske gevinst, de igennem disse tre år har opnået. Men heller ikke borgerne vil være tjent dermed, og det sidste er jo ikke uvæsentligt. Det er dog for borgernes skyld, vi laver politik her i landet. Det er deres tryghed, og det er deres økonomiske handlefrihed, det hele drejer sig om.

Jeg skal derfor på regeringens vegne sige, at vi stemmer imod den af socialdemokratiet stillede dagsorden, og for god ordens skyld skal jeg sige, at vi heller ikke kan acceptere det af VS stillede dagsordensforslag.

Henning Rasmussen (S):

Jeg synes egentlig, at det er nogle fantastiske bemærkninger, indenrigsministeren kommer med. Indenrigsministeren har skrevet til kommunerne, at de skal holde uændret skattetryk: »I må godt forbruge af jeres likvide midler, hvis I har nogen, men ikke til at sætte skatten ned.« Den henstilling er overholdt.

Vi har i dag dokumenteret, at den anden henstilling – om at holde uændret aktivitetsniveau i 1986, reelt beregnet, som de kommunale organisationer gør det – er overholdt. Dermed skulle kommunerne have sikkerhed for, at deres budgetter vil blive respekteret. Den kan de ikke få, og nu siger indenrigsministeren: vi har alvorlige overvejelser om den samlede økonomi i 1986, og vi skal selvfølgelig have det sådan, at vi også kan lade kommunernes økonomi gå ind.

Det var altså ikke nok, at man overholdt regeringens henstillinger i kommuner og amtskommuner. De skal alligevel have ørerne i maskinen, når kommunevalget er overstået. Det er det, vi har konstateret i dag. Det er det, der er sandheden bag al den megen snak om, at man ikke rigtig ved, hvor vi står i øjeblikket med hensyn til den kommunale økonomi. »Vi har ikke rigtig vurderet det« osv., og det er det, der er forklaringen på, at man ikke med ét eneste ord har villet gå i realitetsdiskussion med os om aktivitetsniveauet, om det er overholdt eller ikke. Gik man ind i den realitetsdiskussion, ville det blive dokumenteret, at vi har ret, i at henstillingen er overholdt og kommunerne derfor burde have fred.

Dernæst vil jeg godt sige, at den forkætrede nationalbankdirektør har gentaget, at det private forbrug er steget med 10 pct. i de sidste tre år. Han har sagt, at det er for meget, at der må gøres noget, og det begynder efterhånden at haste. Det vil man heller ikke gøre noget ved på denne side af kommunevalget. Selv om kommunernes forbrug ikke stiger, selv om det er det private forbrug, der stiger, vil regeringen forbeholde sig sammen med det radikale venstre, at kommunerne skal yde ekstra bidrag i 1986 ud over dem, de har ydet til statens kasse. Det er det, der er resultatet af diskussionen i dag.

Så vil jeg gøre et par bemærkninger til de forskellige indlæg, der er kommet, bemærkninger af mere generel karakter i starten. Der

er talt meget om tidligere fremgangsmåder over for kommuner og amtskommuner og de kommunale organisationer. Det er blevet fremhævet, at vi har en lovgivning, der sætter rammerne for den kommunale virksomhed. Ja, det gør den, men det, man gør, hvis man vedtager indgreb over for de kommunale budgetter, efter at de er lagt, er, at man vedtager lovgivning med tilbagevirkende kraft, kan man næsten sige, for de har jo lov til at lægge budgetter. De har tilmed overholdt henstillingen, og så laver man alligevel en eller anden form for indgreb over for dem.

Det, der har været karakteristisk for tidligere regeringers, såmænd også tidligere borgerlige regeringers, måde at behandle kommuner og amtskommuner på, har været det, at de har drøftet det. Jeg har selv siddet i en stol, hvor jeg har forhandlet med en borgerlig regering af blandet sammensætning. Den optrådte ikke som denne regering. Det gjorde de socialdemokratiske regeringer heller ikke, de ville gerne opnå et forhandlingsresultat, og begge parter var godt tilpas, når de gik derfra.

Det sker ikke nu, hr. Ole Vig Jensen. Jeg har også siddet på den anden side af bordet, både i kommune og i amtskommune og i organisationerne. Jeg ved godt, hvordan det opfattedes dengang; det opfattedes venligt, imødekommende, forstående, argumenterende, forhandlende og ikke dikterende, og det er den fundamentale forskel.

Så vil jeg dernæst sige, at det er interessant at høre, hvad de forskellige ordførere har sagt. Det var specielt interessant at høre, hvad CDs ordfører sagde. Man har i alt fald i det parti i regeringen alvorlige overvejelser om at gå væk fra henstillinger og foretage indgreb, specielt over for de kommuner, der har en særlig stor vækst i aktivitetsniveauet. Ja, det er da i hvert fald en åben tilkendegivelse. Jeg gad egentlig vide, hvor mange af de andre partier der har tanker i tilsvarende retning. Det er jo før sket, at CD er kommet til at sige noget, mange mener i regeringen, og bagefter har fået at vide, at det søreme ikke er klogt at sige det. I hvert fald ikke nu.

Så vil jeg gerne sige en enkelt ting til hr. Ole Vig Jensen. Hr. Ole Vig Jensen sagde i et af sine tidligere indlæg, at vi har skåret i bloktilskuddene under socialdemokratiske regeringer. Det har jeg altså ingen erindring

[Henning Rasmussen]

om, og jeg gad vide, om hr. Ole Vig Jensens erindring er så skarp, at han kan sige hvornår og hvordan. Jeg har en klar erindring om, hvad der skete i den regering, jeg var medlem af som indenrigsminister. Der skete det, at vi gik til de kommunale organisationer og sagde: vi er enige om – og det sagde de de var – at naturligvis skal de kommunale udgifter også holde for, når der skal gennemføres en kraftig udgiftsopbremsning, og naturligvis er de kommunale bloktilskud heller ikke urørlige. Vi foreslog forhandlinger, vi startede forhandlinger, og vi var langt fremme i de forhandlinger om begrænsede beskæringer af bloktilskud under to klare forudsætninger. Den ene var, at der var accept fra de kommunale organisationer, kommuner og amter med hensyn til omfanget og fremgangsmåden. Det var den ene forudsætning. Den anden var, at regeringen var klar til at tage politisk medansvar for hver eneste udgiftsfjernelse eller indtægtsforøgelse, der blev resultatet af forhandlingerne. Et direkte politisk medansvar for regeringen efter det, man kaldte krone-til-krone-princippet, det vil sige: hver gang man fjernede en krone, skulle man tage politisk medansvar for, hvorfra den krone nødvendigvis måtte fjernes eller skulle hentes i form af indtægter. Det var grundlaget for forhandlingerne dengang, og vi var få uger fra at have opnået et resultat. Men så var der nogle, der sagde, at nu går vi til Schlüter i stedet for til Anker Jørgensen, og så gik vi andre fredsmøgeligt af.

Så vil jeg gerne sige til indenrigsministeren, at når hun taler om det kommunale budgetværn, det med, at når man påfører kommunerne en udgift, så forhøjer man bloktilskuddet tilsvarende, så giver jeg ikke en pind for det. De bloktilskud forsvinder den 1. januar 1987, og hvad er det så værd, at den pulje er større? Ja, det er det værd, at der er det mere at lægge over på kommuneskatten og fjerne fra statsskatten. Det er også det eneste, og det har kommunerne ikke en pind fornøjelse af.

Når indenrigsministeren gentager, hvad der er sagt mange gange, og hvad der er lige forkert hver gang, at det eneste, der er sket, er, at man har neutraliseret konjunkturoverskuddet i kommunerne, glemmer ministeren fuldstændig alt det, alle kritikerne har sagt og dokumenteret, nemlig at man har fjernet på en måde, der har øget skævhederne kom-

munerne imellem. Man har fjernet, uanset om de havde et stort udgiftspres eller et lille udgiftspres, om de havde god likviditet, ingen likviditet eller var gældsats. Derfor har man ikke bare neutraliseret et konjunkturoverskud, man har gjort det på sådan en måde, at det har været til relativ fordel for de stærke kommuner og til relativ ugunst for de svage kommuner. Det er bl.a. det, vi siger, og så er det jo flot at sige, at man har bare neutraliseret konjunkturoverskuddet. Det passer jo ikke.

Derfor er det også urigtigt, når indenrigsministeren siger, at det, vi har gjort, bl.a. er, at vi har skabt bedre overensstemmelse mellem serviceniveau og skat. Det passer heller ikke. Jeg går ud fra, at alle medlemmerne husker den dokumentation fra ministerens egne tabeller, da vi diskuterede omlægningen af de sociale refusioner, der viser, at de højest beskattede kommuner i det nordsjællandske område tjener på den omlægning: de kan sætte beskatningsprocenten ned. De højest beskattede kommuner i Nordjyllands område er nødt til at sætte skatten op på grund af denne omlægning. Lad være med den snak om, at det eneste, der er sket, er, at vi har fået bedre overensstemmelse mellem serviceniveauet, som man selv bestemmer, og den skat, man er nødt til at udskrive.

Det er alle de ting, man glemmer, det er alle de ting, man ser væk fra i sine bemærkninger af meget generel karakter og derfor bemærkninger, hvis konklusioner ikke kan holde for en nærmere prøvelse.

Agerschou (SF):

Det gik med denne forespørgsel, som vel både forespørgerne og vi andre på forhånd havde ventet. Der blev hverken sagt ja eller nej til, om regeringen agter at foretage indgreb over for de vedtagne budgetter i kommuner og amter for 1986. Tværtimod skete der det, at de fleste borgerlige ordførere gav sig til at snakke om noget helt andet end det, forespørgslen konkret handlede om.

Det er naturligvis også en måde at svare på, og jeg tror, hr. Stavad har helt ret, når han mener, at der efter kommunevalget vil blive foretaget nok et indgreb fra regeringens side i kommunernes økonomi. Her knap 14 dage før valget ønsker regeringen bare ikke at sige det krystalklart.

[Agerschou]

Det er naturligvis ud fra en saglig betragtning helt uacceptabelt, at befolkningen ikke før et valg kan få at vide, på hvilke betingelser der skal vælges repræsentanter til kommunalbestyrelser og amtsråd, men som sagt: vi havde ikke med de erfaringer, vi efterhånden har samlet om indenrigsministerens gerninger, ventet andet.

Jeg sagde på et tidligere tidspunkt, at SF ville støtte det af socialdemokratiet fremsatte dagsordensforslag. I mellemtiden har hr. Lenger fra VS fremsat et nyt dagsordensforslag, da han konstaterede, at der ikke var flertal for socialdemokratiets. Hr. Lenger sagde selv, at ambitionsniveauet i VS' dagsorden var lavt. Det betragter jeg som noget af en underdrivelse. Jeg synes faktisk, ambitionsniveauet er så lavt, at selv det radikale venstre burde kunne stemme for den. Nu har vi ikke hørt det radikale venstres holdning til dagsordenen fra VS, men det radikale venstre er jo efterhånden bundet så tæt sammen med de borgerlige partier, at det knap er umagen værd at sende en radikal ordfører op på talerstolen, idet vi i forvejen har kunnet konstatere ved regeringspartiernes ordførere, hvad det radikale venstre mener.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Når jeg bad om en kort bemærkning, var det for at sige til hr. Stavvad, at jeg såmænd har læst de tal, som indenrigsministern har sendt over. Jeg har studeret dem ganske nøje, og jeg har ikke siddet og læst »Ole, Bole«, som hr. Stavvad måske har gjort.

Den anden ting er, at det, jeg sagde, gik på budgetterne, ikke det færdige resultat. Vi ved udmærket godt, hvordan det går ude i kommunerne: nogle bruger op til budgettet, nogle bruger mindre, og nogle bruger mere, og derfor er tiden ikke inde nu til at føre denne debat.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Nu skylder jeg vist fru Bente Juncker en undskyldning, fordi jeg forstår, at fru Bente Juncker mener, at de budgetter, der ligger, er et forkert grundlag at foretage vurderingen på.

Så er jeg meget enig med fru Bente Juncker i, at når vi ser de endelige regnskaber

for 1986, må vi selvfølgelig vurdere det. Det var faktisk det, fru Bente Juncker sagde: man kunne ikke vurdere på budgetterne, man måtte vente og se, hvordan tingene udviklede sig rent faktisk i 1986. Jeg siger tak for det tilsagn.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

For god ordens skyld skal jeg selvfølgelig meddele, at jeg heller ikke kan stemme for VS' dagsorden. Jeg fik hverken noget svar fra indenrigsministeren eller fra hr. Henning Rasmussen på, om aktivitetsstigninger i kommuner og amter i udpræget grad bliver finansieret ved hjælp af tillægsbevillinger, som man tager fra de likvide midler.

I den kommunale valgkamp har vi mange morsomme indslag, og den radikale spidskandidat i min kommune har foreslået, at skolelærere tildeles 10 øretæver om året til at opretholde disciplinen i skolen. Jeg kunne godt tænke mig, at det radikale venstre nu viste lidt mandsmod herinde og kom med et dagsordensforslag, der tildelte indenrigsministeren 300 øretæver om året, hvis der er nogle borgmestre, der ikke overholder regeringens henstillinger.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Kunne vi ikke formå ordføreren for det radikale venstre til at komme på talerstolen og fortælle, hvordan det radikale venstre stiller sig til VS' dagsorden, og med hvilken begrundelse man eventuelt vil stemme imod?

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Må jeg sige til hr. Maisted, at den lokalpolitik, som åbenbart føres af et enkelt medlem i hans kommune, ikke dækkes ind af det, vi mener, men jeg skal da ikke afvise, at der er sådanne særlige forhold, der gør sig gældende i hr. Maistedes kommune, hvor han også bor, at man kan være nødt til at gå anderledes til værks end andre steder.

Til hr. Agerschou. Vi stemmer imod den af hr. Lenger stillede dagsorden, og det begrundes ganske enkelt i mit indlæg i første runde, som hr. Agerschou ikke har fået meget ud af. Deri er der nu ikke noget nyt. Jeg har til

[Ole Vig Jensen]

gengæld hæftet mig ved, at hr. Agerschou i modsætning til andre debatter ikke i dag har bidraget med noget som helst konstruktivt.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Efter det sidste indlæg ligger det lysende klart, at der først kommer oplysninger til kommunerne efter kommunevalget om, hvordan regeringen vil forholde sig til deres budgetter. Jeg tror derfor, at amtsborgmesteren i Ringkøbing amt, Anton Christensen, har ret, når han siger i Berlingske Tidende den 1. november 1985, at han har en til vished grænsende tro på, at det bliver regeringen, der kommer og tager af amtskassen, for sådan har det jo været de øvrige år, og så må vi jo have kontanterne parat til dem, siger han, fordi han har været nødt til at sige nej til nødvendige miljøinvesteringer af størrelsesordenen 3 mia kr.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Viborg amt havde i mandags den glæde at have besøg af indenrigsministeren, der fortalte om den store frihed, kommunerne havde. Samme dag havde Ringkøbing amt besøg af miljøministeren, der så på fjordene i Ringkøbing amt. Både ministeren og de kommunale repræsentanter, der var derude, var enige om, at tilstanden var katastrofal, og om, at der burde gøres noget. Miljøministeren gav ifølge Radio Midt- og Vestjylland det løfte, da han godt kunne se, at kommunerne ikke kunne klare disse opgaver med rensning af fjordene inden for de eksisterende budgetter, at han ville tage til København og tale med sine kollegaer, om man kunne se bort fra budgetterne for disse kommuner, så de kunne få gjort noget ved miljøet, hvad miljøministeren, der er valgt i området, meget gerne ser.

Nu havde det måske været nemmere for miljøministeren at køre op til Pinen Kro og tale med indenrigsministeren, der dér lovede kommunerne selvstyre. Jeg vil gerne spørge, om miljøministeren har spurgt regeringen, om kommunerne må gå i gang, og i givet fald hvilket svar han har fået.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg synes, at denne debat, vi har haft i dag, meget klart afspejler hulheden i den argumentation, som har været ført frem fra den socialdemokratiske side.

Socialdemokratiet er, efter hvad jeg har opfattet, tilhænger af, at vi skal, som tidligere boligminister Erling Olsen engang har sagt det, lægge låg over de offentlige udgifter.

Det fremgår af socialdemokratiets seneste program. Det fremgår såmænd også af det allerseneste skrift, jeg har set fra socialdemokratiets side, nemlig den meget interessante bog, som hr. Robert Pedersen og hr. Erling Olsen har skrevet under titlen: »Mulighedernes samfund«. Jeg tillader mig at citere: »Socialdemokratiet af i dag mangler et godt gennemarbejdet og troværdigt alternativ til landets regering. Men modspillet skal også tage hensyn til den realitet, at Danmark har en stor udlandsgæld.«

Så fortsætter man:

»Der vil ikke være plads til at øge hverken det private eller offentlige forbrug i ganske mange år. Hele væksten i bruttonationalproduktet skal bruges til øgede investeringer, fortrinsvis i den private sektor, og til at nedbringe underskuddet på såvel betalingsbalancen som statsfinanserne.«

Jeg synes, at dette er fornuftige ord, og jeg håber meget på, at de også er udtryk for, hvad socialdemokratiet i øvrigt måtte mene. Jeg synes, man her meget klart kan se, hvor vigtigt det er, at vi ikke skaber en konfrontation mellem forskellige parter i den offentlige regie, men i et samarbejde mellem amter og kommuner, staten og arbejdsmarkedets parter sikrer den økonomiske genopretning, som er forudsætningen for, at vi alle kan få en større økonomisk handlefrihed.

(Kort bemærkning)

Henning Rasmussen (S):

Hr. Svend Erik Hovmand siger, at vi skal lægge låg på, vi skal ikke øge forbruget. Det er lige nøjagtig det, kommuner og amtskommuner har gjort, men de har ikke fred for regeringen alligevel.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Henning Rasmussen (S) (se foran).

forkastedes, idet 53 (S, SF og VS) stemte for, 60 (KF, V, RV, CD, KrF, FP og FD) imod.

Efter at en afstemning om forslag om motiveret dagsorden af Lenger (VS) (se foran) havde vist stemmetallene 53 for og 52 imod og en fornyet afstemning stemmetallene 53 for og 54 imod, hvorved udfaldet af afstemningen forekom for manden tvivlsomt, foretoges afstemningen ved navneopråb, jfr. forretningsordenens § 35, stk. 4, 2 punktum.

Forslag om motiveret dagsorden af Lenger (VS) (se foran) blev herved som nedenstående liste viser,

forkastet, idet 53 (S, SF og VS) stemte for, 60 (KF, V, RV, CD, KrF, FP og FD) imod; 66 var fraværende.

Ja:

Agerschou (SF), Albrechtsen (VS), Hanne Andersen (S), Jytte Andersen (S), Margrete Auken (SF), Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Ritt Bjerregaard (S), Baadsgaard (S), Finn O. Christensen (SF), Ole Vagn Christensen (S), Helle Degn (S), Tommy Dinesen (SF), Erenbjerg (S), Ole Espersen (S), Gade (SF), Gravens (S), J. K. Hansen (S), Leif Hermann (SF), Jytte Hilden (S), Hjortnæs (S), Anne Grete Holmsgård (VS), Hans Hækkerup (S), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Svend Jakobsen (S), Erling Jensen (S), Anker Jørgensen (S), Qvist Jørgensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Tove Lindbo Larsen (S), Lenger (VS), Lerke (S), Lohmann (S), Jes Lunde (SF), Sonja Mikkelsen (S), Helge Mortensen (S), Henning Nielsen (S), Ivar Nørgaard (S), Elisabeth Bruun Olesen (VS), Robert Pedersen (S), Gert Petersen (SF), Kaj Poulsen (S), Joanna Rønn (S), Løvig Simonsen (S), Jimmy Stahr (S), Stavad (S), Ebba Strange (SF), Søgaard (S), Tastesen (S), Thoft (SF), Taanquist (S) og Bjørn Westh (S).

Nej:

Ahlmann-Ohlens (KF), Gudrun Andreasen (V), Arentoft (KF), Barfoed (KF), Bernhard Baunsgaard (RV), Bilgrav-Nielsen (RV), Bollmann (CD), Povl Brøndsted (V), Nør

Christensen (CD), Dohrmann (FP), Lone Dybkjær (RV), Ellemann-Jensen (V), Bjørn Elmquist (V), Engell (KF), Estrup (RV), Fischer (KF), Birgit Fogh-Andersen (KF), Gammelgaard (KF), Hagen Hagensen (KF), Ivar Hansen (V), Karen Thurøe Hansen (KF), Connie Hedegaard (KF), Ole Bernt Henriksen (KF), Britta Schall Holberg (V), Birthe Rønn Hornbech (V), Houe (KF), Svend Erik Hovmand (V), Ikast (KF), Dagmar Mørk Jensen (RV), Jens Peter Jensen (V), Karen Højte Jensen (KF), Ole Vig Jensen (RV), Kirkegaard (KF), Pia Kjærsgaard (FP), Elsebeth Kock-Petersen (V), Kofoed-Svendsen (KrF), Niels Anker Kofoed (V), Bo Kristensen (KF), Agnete Laustsen (KF), Lizzie Lichtenberg (KF), Arne Lund (KF), Mette Madsen (V), Maisted (FD), Eva Møller (KF), Grethe Fenger Møller (KF), Per Stig Møller (KF), Bente Nielsen (V), Ninn-Hansen (KF), Aase Olesen (RV), Inger Stilling Pedersen (KrF), Thor Pedersen (V), Niels Helveg Petersen (RV), Svend Åge Petersen (KF), Poulsgaard (FP), Helge Sander (V), Hanne Severinsen (V), Stinus (RV), Sønderby (V), Tørnæs (V) og Aagaard (KF).

Fraværende:

Carsten Andersen (SF), Henning Andersen (KF), Svend Andersen (S), Arne Bjerregaard (KrF), Alice Brask (KF), Breckmann (Fær.), Brusvang (CD), Lasse Budtz (S), Camre (S), Carl Martin Christensen (KF), Chr. Christensen (KrF), Collet (KF), Knud Damgaard (S), Ellefsen (V), Enggaard (V), Alice Faber (SF), Foighel (KF), Grove (KF), Lilli Gyldenkilde (SF), Birthe Hansen (SF), Flemming Hansen (KF), Søren Hansen (S), Inger Harms (SF), Svend Heiselberg (V), Ole Henriksen (SF), Erik Holst (S), Bertel Haarder (V), Erhard Jakobsen (CD), Mimi Stilling Jakobsen (CD), Arne Jensen (S), Flemming Jensen (KF), Henning Jensen (S), Ove Jensen (FP), Bente Juncker (CD), Kelm-Hansen (S), Kinch-Jensen (VS), Kent Kirk (KF), Ingerlise Kofoed (SF), Korneliusen (S), Preben Lange (S), Larsen-Ledet (RV), Torben Lund (S), Lykketoft (S), Lissa Mathiasen (S), Arne Melchior (CD), Birgith Mogensen (CD), Helge Adam Møller (KF), Rahbæk Møller (SF), Nørgaard-Sørensen (S), Kjeld Olesen (S), Erling Olsen (S), Ruth Olsen (SF), Fogh Rasmussen (V), Henning Rasmussen (S), Riishøj

(SF), Rønholt (KF), Poul Schlüter (KF), Pal- le Simonsen (KF), Erik B. Smith (S), Steen- holdt (Grønl.), Steffensen (KrF), Stetter (KF), Jette Thomsen (KF), Knud Østergaard (KF), Lis Aaltonen (KF) og Merete Aarup (KF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) *Forespørgsel nr. F 6:*

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan udenrigsministeren oplyse om situationen i Mellemerika, og hvilke initiativer agter regeringen at tage for at støtte Contadorgruppens fredsbestræbelser samt for at bistå Nicaragua med at afhjælpe følgerne af USAs intervention?«

Af Hans Hækkerup (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 9/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/10 85).

Begrundelse

Hans Hækkerup (S):

Den udvikling, vi i disse år ser i Centralamerika, må fylde alle tænkende mennesker med bekymring. Menneskerettigheder, som vi her i Danmark opfatter som en selvfølge, undertrykkes hver dag i de fleste lande i Centralamerika. Mulighederne for ved frie valg at vælge, hvem der skal repræsentere befolkningen, er kun til stede i begrænset omfang. Ofte er der ingen garanti for, at en fængslet bliver stillet for en domstol og slet ikke inden for 24 timer. Pressefriheden har trange kår. Censur er nærmere reglen end undtagelsen. Tortur er hverdagskost. Tusindvis af mennesker forsvinder sporløst hvert år. Indianerstammer forfølges og diskrimineres. Og værst af alt – i Guatemala, El Salvador og Honduras nedskyder dødspatroljer fagforeningsfolk, journalister, præster og andre, der tillader sig at have en anden mening end de regerende.

Alligevel er det sådan, at der i Centralamerika samtidig findes adskillige lande, hvor menneskerettighederne i store træk respekteres, f.eks. Belize, Costa Rica, Mexico og Panama, og det gør modsætningen endnu mere grel.

Desværre er det USA, der både økonomisk og militært har nøglen til udviklingen i Centralamerika, og den amerikanske regering betragter landene ved USAs bagdør som sit private interesseområde. Reaganadministrationen opfatter situationen sådan, at den har ret til at gribe ind i de centralamerikanske landes indre forhold med økonomiske og militære midler, og det sker næsten altid på den forkerte side.

Centralamerikas problemer skyldes, at en lille overklasse i århundreder har udnyttet den fattige landbefolkning. Det har desværre været et gennemgående træk, at USA har støttet den besiddende klasse i Centralamerika i dens bestræbelser på at undertrykke fagforeningsledere og politikere, der kræver nødvendige reformer. Det har betydet, at reformivrige kræfter har søgt støtte, hvor de kunne finde den, og det har desværre bl.a. været hos Cuba og Sovjet.

USAs indblanding har således været med til at ændre konflikternes karakter fra at være rene sociale konflikter til at blive en del af stormagternes globale opgør.

I de senere år er udviklingen oven i købet accelereret, og samtidig har den internationale gældskrise trukket tæppet væk under de politisk mere stabile lande i regionen.

Der er dog heldigvis også lande, som arbejder på at finde en fredelig løsning på konflikterne i området. Mexico, Panama, Venezuela og Colombia har sammen taget et initiativ til at stoppe støtten til guerillastykkerne, sikre tilbagetrækning af militærrådgivere, stoppe våbenleverancerne udefra, sikre gennemførelse af frie valg og garantere respekten for menneskerettighederne – det såkaldte Contadorinitiativ. Vi mener, det er vigtigt, at dette initiativ støttes og fastholdes uden at blive udvandet, og her mener vi, at den rolle, Danmark, de øvrige EF-lande, Spanien, Portugal og de nordiske lande har, er vigtig. De fleste direkte og indirekte involverede lande støtter nemlig Contadorinitiativet, i hvert fald i munden, men faktisk har USA i sin politik været medvirkende til at vanskeliggøre processen.

Så meget vigtigere er det, at Danmark alene, i det europæiske samarbejde og i nordisk regié presser på for at styrke samarbejdet med Contadorlandene om en fredelig løsning, og at vi øger den økonomiske og politi-